

FİKİR PERVER

Fikir, Sanat ve Edebiyat..

SAYI 17 ARALIK 2020

Aşağıya bakıyorsanız asla gökkuşağını göremezsiniz.

Charlie CHAPLIN

17.sayı
Aralık/2020
QR code
fikirperverdergi.com

fipa

Ey Türk Gençliđi,

Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinedir. İstikbalde dahi, seni, bu hazineden, mahrum etmek isteyecek, dahilî ve haricî, bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şerâitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerâit, çok nâmüsaid bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şerâitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler.

Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakru-zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerâit içinde dahi, vazifen; Türk İstiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır!

Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asîl kanda, mevcuttur!

H. Atatürk

FİKİR PERVER

2017 senesinde başlattığımız "Geleceğimiz Kitapta" adlı köy okullarına kütüphane kurma projemizi 2 yıldır sürdürürken ülkemizdeki genç yazarların ülkesine seslenmesi için 2019 Ağustos ayı itibariyle Fikirperver Dergi olarak karşınızdayız. Amacımız gençlerin hislerini bu dergi vasıtasıyla yazıya dökmesidir. Keyifli okumalar dileriz.

Yazarlarımız

Ali Eser KOYUN
Asya Alin ARSLAN
Beyda TOPAN
Cengiz YOZBATIRAN
Çilem KILIÇ
Dilara ÖZER
Elif GÜZEL
Engin MUTLU
Eray MUTLU
Fatma BAYRAM
Hatice ÇEMREK GÜLER
Hatice ÇEVİK ERDAL
İlkcan ALKURT
İsmail İĞDELİ
Mehmet Ali KESKİNKILIÇ
Melissa SİPOR
Merve GÜNHAN ÇAĞIL
Merve KAKICI
Osman UZUNMEHMETOĞLU
Özge YUMUŞAK MERT
Özgecan BUDUMLU
Özge Nerse BEYAZIT
Özgür AKTAŞ
Perihan AKTAN
Emine Selcan AYZ
Sare Büşra GÖNCÜ
Selim TOSUN
Serkan DURU
Şehnaz ORHAN
Şeyma ARKIN
Tuğba ÇELEBİ
Umut EVRİM
Yasemin BÜYÜKATLI
Zafer ERBAŞLAR
Zafer PARLAK

Editörlerimiz

Merve KAKICI
Meryem ÇAYCI
Özgür AKTAŞ

Kapak İllustrasyon

Dilayda TURGUT

Tasarım

Mehmet Akif YARDIM

İletişim

Derya CORUK
Nazım Can GÜLDAL
Sılanaz KALENDER

17. sayı
Aralık/2020

fikirperverdergi.com

▶ Fikirperver Dergi

📷 @fikirperverdergi

fikirperverdergi@gmail.com

Geleceğimiz Kitapta

Kasım 2017' de üniversite öğrencileri tarafından köy okullarına kütüphane projesi bugün itibariyle ulaşmıştır. İncelemek için sosyal medya hesaplarını ziyaret edebilirsiniz.

▶ Geleceğimiz Kitapta

📷 @gelecegimizkitapta

Charlie Chaplin ve Şarlo'dan Ötesi

Okur yazar olmayan, seksen sekiz yıllık hayatında sinemaya sadece birkaç kez giden, yirmi beş yıl önce aramızdan ayrılan dedemin bile televizyondaki sessiz filmlerinden tanıdığı, çoğumuzun sadece “çok komik bir adam” olarak bildiği o malum kişiden çok daha fazladır Charlie Chaplin.

Onu genellikle Şarlo olarak biliriz. Onu melon şapkası, kocaman pabuçları, badem bıyıkları, paytak yürüyüşü, bol gelen pantolonu, hele de o bastonu olmadan düşünemeyiz. Düşer, kalkar, kaçır, her bela onu bulur... Yanlış anlaşılır, olmadık badireler atlatır, dövülür... Güldürür ama aslında acımasıdır. Bizi kızdırmayacak kadar kurnaz olsa da aslında çok saftır. Hakkı çok kolay yenir ama hak yemez. Aç kalır ama aç bırakmaz. Şanssızdır ve bazen film biter hala şansı dönmez. Gene de yılmaz adamdır o. Kaybetse de üzülmez. Artık kaybedenlerin kazanmaları gerektiğine inanan bizler de haksız bir kazancı onaylamadığımız, kendimizi onunla özdeşleştirdiğimiz, iyiye inanıp umut beslediğimiz ve en önemlisi iyilerin ve iyiliğin en sonunda mutlaka kazanacağına inandığımız için onun kaybetmesinden rahatsız olmayız. Kahramanımız gene kaybetse de film bitince vicdanımızın rahatladığını ve hafiflediğini hissederiz. Şarlo ya da Charlie Chaplin, Aristo'nun Poetika'sında tavsiye ettiğini gerçekleştirir: İzleyici sonunda hem rahatlar hem kendine gelir. İzleyiciye

dolaylı bir şekilde de olsa iyi ve doğrunun yanında olmaya devam etmesi ve umudunu koruması gerektiği mesajı verilir. Bu da topluma hizmettir aslında.

Charlie Chaplin, kendi yarattığı ama kendisinden öne geçen ve adeta onunla özdeşleştirildiği Şarlo karakterinden daha fazladır. O sadece bir oyuncu değil, senaryo yazarıdır. Bazı filmlerinin müziğini de kendi bestelemiştir. Daha az bilinen bir şey de aslında son derece siyasi bir sanatçı ve aydın olmasıdır. Siyasi tavrını açıkça ifade etmekten hiç çekinmez. Chaplin doğruyu söylemek pahasına onuncu köye gitmekten çekinmeyendir. Yaptığı her filmde, yazdığı her satırda düşünen ve düşündürmek için çabalayan pırıl pırıl bir zihin, iyimserliğini kaybetmeyen ve daha iyi bir dünyanın mümkün olduğuna inanan idealist bir aydın ve tüm bunların ancak emekle mümkün olduğuna inanan, bedel ödemeye hazır bir fikir ve sanat emekçisinin varlığını hissedersiniz. Sözde değil özde aydındır. Bilir ki yazdıklarını ve inandıklarını yaşamazsa, inandırıcı olmayacaktır. İşte tam da bu nedenle nereye giderse gitsin kara koyun olmaya adaydır. Çünkü sorgular, sorgulamaya davet eder. Siyaha siyah, beyaza beyaz der. Gerçeğin iki renkten ibaret olmadığını bilir ve insanları diğer renkleri de görmeye davet eder. Bu nedenle bazı çevrelerce pek sevilmez. Chaplin

kendini bütün kimliklerin ve aidiyetlerin ötesinde bir dünya vatandaşı olarak görür. Şarlı'da kaybeden küçük adam Batılı bir tiptir ama siz onu Doğulu olarak da algıyorsunuz. Çünkü mesajı evrenseldir. Chaplin, Taylorizmin insanı makineleştirmesine, kapitalizmin sömürmesine, gelir dağılımındaki adaletsizliğe, sosyal devletin yokluğuna, fırsat eşitsizliğine, devletlerin kutuplaştırıcı ve ötekileştirici tutumlarına, siyasetçilerin savaş bezirganlığına karşı çıkan bir aydındır. Mesajlarını genellikle evsiz ve iyi yürekli Şarlı aracılığı ile komik ve dolaylı olarak verir. Bazen de Hitler'i hicvettiği Büyük Diktatör filmindeki uzun konuşma sahnesinde ya da Monsieur Verdoux filmindeki katilin eleştirel sözlerinde olduğu gibi güldürmeden ve doğrudan verir. Charlie Chaplin aslında herkesi güldüren ama kendi gülmeye hasret olan palyaçonun kendisidir. Yaşadığı tüm şanssızlıklara ek olarak bir derdi vardır. Daha iyi bir dünyanın var olabileceğine inanır. Derdi budur. Bunun için de bedel öder. Charlie Chaplin ile aynı dönemde yaşayan ve belki de ondan çok daha komik olan çok sayıda sanatçı vardır: Buster Keaton, Harold Lloyd, Laurel ve Hardy, Marx Kardeşler, Harry Langdon... Siyah beyaz sinemaya aşina olanların bir çırpıda sayabileceği bu isimler de yaşadıkları dönemin tüm çarpıklıklarını ve sıkıntılarını komedi yoluyla ifade etmişlerdir. Ancak Charlie

Chaplin'i diğerlerinden farklı kılan onun kararlı siyasi duruşu, yazdıkları ve gönüllü olarak ödediği bedeldir. O duruş ki onu otuz yıldan fazladır yaşadığı Amerika'yı terk etmek zorunda bırakır. O duruş ki maddi ve manevi çok ağır bedeller ödetir. Ama gene o duruştur onu çağdaş ve rakiplerinden farklı kılan bu satırların konusu yapan.

1932 tarihli "Savaş Tazminatları Sorununun Çözümü İçin Bir Fikir" başlıklı makalesinde Tüm insanların temel ihtiyaçlarını karşılayacak ve onları mutlu edecek ürünlerin üretmenin mümkün olduğunu savunur. İnsanların makineleşmesine karşı çıkar ve "makinelere insanlık için bir lütuf olmalıdır, lanet değil" der. Daha kısa çalışma saatlerini, paranın bolluşmasını, yüksek maaşlar yoluyla satın alma gücünün artırılmasını, bu şekilde herkesin dünyanın nimetlerinden yararlanmasını gerektiğini savunur. Çünkü bilim ve teknoloji "sadece kar için değil insanlığa hizmet için de vardır."

Soğuk Savaş'ın bütün soğukluğu ile sürdüğü ve ABD'de iktidara yakın olmayan ve eleştirme cesareti gösteren herkesin potansiyel vatan haini sayıldığı dönemde, Monsieur Verdoux filmiyle ilgili basın konferansında Chaplin'e Amerika'da otuz yıldan fazla yaşadığı halde neden İngiliz vatansızlığını bırakıp Amerikan vatandaşı olmadığını sorarlar. Verdiği cevap çok çarpıcıdır: "Vatandaşlığımı değil-

tirmem için bir neden yok. Kendimi dünya vatandaşı olarak görüyorum.” Bu gelişigüzel bir cevap değildir; ilk kez de söylemez. Babasını anlattığı bir kitapta da şöyle der: “Kendimi bir dünya vatandaşı, uluslararası vatandaş olarak görüyorum... Tesadüfen İngiltere’de, Londra’da doğmuşum. Burma, Çin ya da Timbuktu’da da doğsam, ben gene aynı ben olurum. İlk vatandaşlığımı korurdum; çünkü tesadüfi olduğu için bence hiçbir önemi olmazdı. Fakat nerede yaşarsam yaşayayım, o ülkenin kurallarına ve yasalarına uyarım.”

1942 yılında Carnegie Hall’da “Savaşı Kazanmak için Sanatçılar Cephesi”nde yaptığı konuşmada da benzer şeyleri dile getirir. Amerikan vatandaşı olmadığını, dünya vatandaşı olduğu için başka ülkelerin vereceği vatandaşlık belgelerine ihtiyaç duymadığını belirtir. Savaş sona erince de vatandaşlıklara değil en temel insan hakları ve özgürlüklere önem verilmesi gerektiğini vurgular.

1948 yılında, Amerikan Göçmenlik ve Vatandaşlık Dairesi’nin bir sorusuna da hemen hemen aynı sözcüklerle yanıt verir. Dünya vatandaşlığından anladığının kendini hiçbir ülkeye bağlı hissetmemek olduğunu tekrarlar, bir gün bütün sınırların kalkacağı ve insanların dünyanın her yerine özgürce giderek orali olacağına olan inancının altını çizer. Tanık olduğu tüm acılara ve olumsuzlara rağmen insana olan inancını, umudunu ve iyimserliğini kaybetmez. Yetmişinci doğum gününde, savaşların ortadan kalkacağı, bütün görüş farklılıklarının konferans masalarında çözüleceği, onlar bizi yok etmeden önce nükleer silahları bizim yok edeceğimize dair umudunu dile getirir. O aslında iflah olmaz bir iyimserdir. Monsieur Verdoux filminin bir sahnesinde “Bu lanetlenmiş dünyada hiçbir şey kalıcı değildir, dertlerimiz bile” sözlerini duyarız.

İnsanları oldukları gibi kabul etmekten yanadır o. Yargılayıcı değil kabul edicidir. İnsanları yaftalamaz, siyah beyaza indirgemez. 1923 yılında oynadığı Parisli Kız filminde “Dünya kahramanlar ve canilerden değil, Tanrı’nın onlara verdiği türlü türlü arzulara sahip kadın ve erkeklerden ibarettir. Cahiller onları yargılar, bilgeler ise acırlar” der. Arşivindeki el yazısı notlarında “yaşayan kişi mutlaka hayatla kumar oynar” der ve hayatın risk almak olduğunu belirtir. Bu nedenle kaybetmeyi de doğal karşılar. Bilir ki kaybetmek de en az kazanmak kadar doğaldır, başkalarına zarar vermediğiniz sürece.

2 Haziran 1955’te yazdığı “Düşünceler ve Fikirler” başlıklı makalesinde, güzelliği zıtların birlikteliği olarak tanımlar ve bütünde gizlenen güzelliği

görmek için çaba göstermek gerektiğini hatırlatır: “Güzellik her şeyin ruhudur; yaşam ve ölümün, iyi ve kötünün, neşe ve acının, nefret ve sevginin, yani gördüğümüz ve duyduğumuz her şeyin vücut bulmuş halidir. Empatidir; incelediğimiz bir sanat ya da doğa ile bütünleşme duygusudur; duyularımıza hep birlikte ahenkli bir şekilde şarkı söylemeleridir.” Ona göre, sorumluluk sahibi insan, insanlığa hizmet etmelidir: “Görülmeyene çok fazla önem verip saygı gösteriyoruz; insanlığa ise çok az. Sanki doğamızda var bu. Birbirimizden nefret ediyor; saygı ve sevgimizi de soyut olana bahşediyoruz.”

Şarlo’nun ötesi ve üzerindeki Charlie Chaplin’i anlamak ve ilham almak için sadece filmlerini izlemek yeterli değil.

Onu okumak da gerekiyor. İlk okumaya da belki unutulmaz ve evrensel mesajları nedeniyle Büyük Diktatör filmindeki

kapanış konuşması ile başlamak fena olmaz. “Dünyayı özgürleştirmek için savaşalım. Uluslar arasındaki sınırlar olmadan yaşayabilmek, kendimizi hırstan nefretten ve hoşgörüsüzlükten arındırmak için... Sağduyulu bir dünya için... Bilimin ve gelişmenin bütün insanlığa mutluluk getireceği bir dünya için savaşalım.”

Emeğine sağlık melon şapkalı, badem bıyıklı, eli bastonlu, koca pabuçlu, paytak ördek yürüyüşlü, sevimli, küçük adam.

İyi ki vardın.

İyi ki, iyi ki seni tanıdık.

10 DAKİKA

En son ne zaman huzurlu ve bütünlük içerisinde hissettin? En son ne zaman kendin için bir şeyler yaptın? Mesela bir tatili düşünebilirsin ya da doğa ile baş başa kaldığın herhangi bir anı. Eğer hatırlayamadıysan 10 dakika da olsa tüm kargaşadan uzaklaştığın herhangi bir an da olur... Ruhunun bedenini yakalamak için koşmadığı ve birbirini kovalayan düşüncelere dalmadığın, sadece orada, o anda ve kendin olduğun en son zaman, ne zamandı? Bunu hatırlamak için epey düşünmen gerektiyse ya da hatırladığın an son 24 saatten daha uzaktaysa sanırım fark etmen gereken bir şey var... Kendin...

İnsan bazen en uzaktakinden daha uzaktır kendisine. Yapılacak işler, ödenecek faturalar, karşılanması gereken beklentilerle doludur hayat. Bize biçilen rolleri oynamakla ve diğerlerinin beklentilerini karşılamakla o kadar meşgulüz ki unutuyoruz kendimizi. Bir ömür yaşıyoruz; yeteneklerimizi, ilgimizi, bizi neyin gerçekten mutlu ettiğini bile keşfedemeden geçen bir ömür... En acısı da bazen bir kere bile kendini tanımadan geçen bir ömür. Ara sıra çıkıp nefes almayı, yani bedenimizle ruhumuzun bütünlük içerisinde olduğu anları ihmal ettikçe kendimizi de hayatı da tanıyamıyor, özümüze yabancılaşıyoruz. Bu nedenle hedefler koyamıyoruz. Ya da herkesin peşinden koştuğu ideallere takılıp elde edince de sonucundan çok da memnun olmadığımız hayatlar yaşıyoruz. Süreç içerisinde bize öğretilen bizim de bildiğimiz tek şey hayatta kalmak için kulaç atmak. Kendini tanımak, hayatı anlamak, manayı kavramak ise oldukça uzak kavramlar. Biz de tek bildiğimizi yapıyor ve başlıyoruz ardı ardına kulaç atıp hayatın içinde çırpınmaya. Nefes almıyor, hedefimize olan

mesafemize, nerede olduğumuza bakmıyoruz. Bu nedenle iyi bir hayalle yola çıksak da gördüğümüz ilk cazip kıyıya ulaşmak için çaba harcıyoruz ve yönümüzü kaybediyoruz. Cazip kıyı ise kimisi için daha çok para kimisi için daha çok şöhret kimisi için ise daha çok zevkten ibaret oluyor çoğu zaman hayatta. Eğer hala çıkıp nefes almıyorsak, kendimizi boğmaya başlıyoruz. Her geçen gün daha da derine iniyor fakat gitmek istediğimiz yerden uzaklaşıp güneşi kaybediyor ve nefessiz kalıyoruz. Dışarıdan bakılınca belki silüetimiz büyüyor fakat o büyüdükçe ruhumuz küçülüyor. Sonra ne mi oluyor? Hayat geçip gidiyor ve biz arkasından baka kalıyoruz. Sonra bir gün birisi soruyor; "Ne anladın hayattan?" ve biz "Hiçbir şey." diyoruz. Çünkü istediğimiz hayatı yaşamıyoruz. Halbuki ara sıra durup baksak kendimize, kimim, neredeyim, ne haldeyim diye ve keşfetmeye çalışsak, özümüzü ve bize çizilen sınırlardan sıyrılıp kendi sonsuzluğumuza doğru yelken açsak hayat yolculuğumuzun seyri de özümüze göre şekillenecek.

Her gün en az 10 dakika da olsa özüyle baş başa kalmalı insan. Belki bir çay ya da kahve koymalı özenle ve yanına da ruhunu sohbete çağırabileceği bir müzik. 10 dakika da olsa başka hiçbir şey düşünmeden özünü duymaya çalışmalı. İşte o zaman sizinle konuşmaya başlayacak. Bazen durup nefes almanızı bazen de fırsatları ve tehlikeleri sezmenizi sağlayacak. Bu ayki yazıda bana düşense özünden gelen bu mesajı sana iletmek... "Sen de biliyorsun ki bugüne kadar hep diğerlerinin beklentilerini karşıladın. Gel bugün bir değişiklik yapalım. 10 dakika da olsa kendimize zaman ayıralım."

BİR-Mİ-YİZ ZAMAN Bİ-LİR

Öyle zamanlardayız ki artık herkesin, tüm insanların ortak bir derdi var. İnsanlık sınıf fark etmeksizin evde kalıyor, hastalıkla mücadele ediyor ve kimseyi statüsü kurtarmıyor. Gerçi böyle deyince içinizden 'şimdi zenginlere kötü yaklaşan bir yazı veyahut olumsuz içerikli bir yazı bu galiba' diye düşünebilirsiniz lakin sabrediniz.

İnsan ortak nokta arar, biriyle arkadaş olmak için dahi. Aynı ortamda bulunmak için de gerekli noktalar vardır. En büyük ortaklığımız dünyadır oysa tüm varlıklar olarak. Birbirimizden bihaber yaşarız, bir yerlerde karşılaşana yahut son nefesimizi verene kadar. Peki sen beni görmedin diye ben yok mu sayılırım? Hayır senin var olduğun kadar ben de varım. Ve biz aynı toprağın çocukları, çokça farklıyız. Güldüğümüz şeylerle ağladığımız olayların aynı olduğunu savunuruz halbuki bu bir yanılgıdır çoğunlukla. Sen, ben değil biz hissetmek için yaparız

bunu. Özde bir olmamıza rağmen sözlerle çoktan ayırmışızdır birliğimizi. Ortak bir dili olanlarla, ülkelerle, kıtalarla... Anlaşabilmek için çaba sarf eder, bir arada kalmak için biri muhakkak diğerinin dilini öğrenir, öğrenmelidir. Yapamaz çünkü insanoğlu yapayalnız. Havva ile Adem bu yüzden yaratılmamış mıydı? Ve nasıl türeyişten sonra bu kadar ayrı olunabildi, muamma. Ve biraz sessizlik, bilinmeye-ne saygıdan.

Bu kadar ayırtmış ve ayırmışken birbirimizin halini nasıl anlayacaktık? Anlayamadık ve zamanla hissizleştik birbirimize, dertlerimize, sevinçlerimizle. Sonrası azala azala nihayetinde oldu evlerimiz bile tek kişilik. Kalbimizdeki sevgi bile öyle herkese yetecek kadar değil anca kendimize kadar oluverdi. Sabrımız, kendi çocuğumuz için bile minimaldi. Hata kabul etmez bir yapı insan geçirmez bir duvar ördük etrafımıza. Ne demişlerdi 'Nerede çokluk ora-

da...’ Böylesi güvensiz sevgisiz cümlelerin yükseldiği bir dünyada elbette ‘sözün büyüğü dua niteliğinde olmuş olabilir’ Çünkü dil söylerse kalp elbet inanır. Ve bu bozulmuş düzeni kim değiştirecek diye bakınacak halimiz yoktu farkında olanda çok yoktu. Savaş değildi ki bu bir lider çıkagelsin. Ve sonunda bir bela geldi. ‘Bir musibet bin nasihatten iyidir.’ dercesine. Kimseyi ayırmadı. Sığamadığımız evlere sığar, yapamadığımız temizliği yapar olduk. Körleştığımız durumlara karşı gözümüzü açtı adeta. Ne ırk ne de yer yön, coğrafya, inanç ayırt etti. Hepiniz insansınız derdiniz de çareniz de bir dedi. Pişen yemekler başka da olsa mutfakta hissedilen duygunun ortak olduğunu, bulunan manzara farklı olsa da gidilecek yerin aynı, canın tatlı olduğunu hatırlattı insanoğluna. Charlie Chaplin namı diğer Şarlo’nun şu sözü özetler gibi konuyu “Açgözlülük insanların ruhunu zehirliyor ve dünyayı

nefretle dolduruyor. İnsanoğlu yaptığı her şeyin hızını artırdı, ancak aynı zamanda içine kapandı. İnsanlara makinelerden daha çok ihtiyacımız var. Zeka, iyilik ve merhamet olmadan hayat vahşi bir şey haline gelir ve biz de bu vahşetin altında eziliriz. İnsan ders çıkarır çıkarmaz, sonunda ne olur bilinmez. Ancak içten içe biliyoruz dimi biriz biz. Kelebek kanat çırpıkça öyle veya böyle bir yerlerde fırtına çıkacak. Dileğimiz mutluluk çırpışları bol olsun uğur getirsin. Dünya bizim evimiz ve tek değiliz. Kanadı kırık bir kuş görürsek görmezden gelmeye- lim, görünür olabilmek için olsa bile. Biz yaptığımız güzelliklere layığız. Biz ayırıyor olsak da bizden bizi yaratan bir tutuyor yapılan işte bizi. Güzel günlere, hoş bir gelecek umuduyla açalım yüreklerimizi. Sevgilerimle...

Bir zamanlar çok başarılı ve zengin bir iş adamı vardı. Ama bir gün hayatı tepetaklak oldu. Borçlarını ödeyecek beş kuruşu kalmamıştı. Öyle ki faturaların günü gecikmiş, alacaklılar kapıya dayanmıştı. O kadar bunalmaya girdi ki artık ne yapacağını bilemez hale gelmişti. Bir gün evinin yakınındaki bir parkta dalgın ve düşünceli bir vaziyette otururken ihtiyar bir bey yanına yaklaşarak “Çok üzüntülü görüyorum sizi anlatmak ister misiniz?” diye sordu. Zaten bunalımda olan adam ağlamaya başladı ve başından geçenleri tek tek anlattı. İhtiyar “Amannn dert ettiğin şeye bak” dedi. Cebinden çıkardığı çek defterine bir şeyler yazıp iflas eden adama uzattı. İş adamı, ihtiyarın uzattığı kâğıt parçasına bakınca şaşkınlıktan gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Yüklü bir miktar yazıyordu ve imzasının altındaki isim ülkenin en zengin kişisine aitti. Ne diyeceğini bilemedi. İhtiyar “Bu çek senin işini görür, işlerini düzelt ve tam bir yıl sonra bu gün tekrar bu parkta borcunu ödersin bana” dedi. Bir yıl sonrası için sözleştikten sonra ayrıldılar. İflas eden iş adamı olanlara bir anlam verememişti ama gayet mutluydu. Evine gitti, elindeki çeki uzun uzun baktı ve çeki kasanın içine koydu. Nasıl olsa çek orada ve onundu. İsteddiği zaman kullanabilirdi. Yeniden başlayarak büyük küçük demeden her işe koşuyordu. Kısa sürede bütün borçlarını ödemişti. Aradan tam bir yıl geçti ihtiyarın çekini geri verme zamanı gelmişti. Sözleştikleri parka gittiğinde ihtiyarında buna doğru hızlıca geldiğini fark etti. Tam çeki uzatacakken ihtiyar adamın arkasından bir ses geldi. “İşte buradasın, bizi çok korkuttun haydi şimdi benimle gel” dedi. İş adamı ne olduğunu anlamak için gelen kadının yüzüne bakıyordu.

Kadın “Kusura bakmayın beyefendi ben şu ilerdeki huzurevinde hemşire olarak çalışıyorum. Bu ihtiyar sürekli oradan kaçıp bu parka geliyor ve kendini zengin bir kişi olarak tanıtıyor herkese. Umarım size rahatsızlık vermemiştir” dedi ve ihtiyarın koluna girerek oradan ayrıldı. İş adamı arkalarından bakarak tam bir yıl önce yaşadığı şaşkınlığı bir kez daha yaşıyordu. Aklından bir sürü sorular geçiyordu. Ya o bunalımışlıkla gidip çeki bozdurmaya kalksaydı, ya o çekin karşılıksız olduğunu anladığında dönülmez yollara girseydi. Evet belki çekin kasada durması büyük bir güven oluşturuyordu ama iş adamını asıl kurtaran yeniden başlama cesaretiydi. İçindeki yapabilirim inancıydı.

Charlie Chaplin’in çok sevdiğim bir sözü vardır. Der ki “Korkmadığınız sürece hayat şahane olabilir. Sadece cesaret, hayal gücü ve birazcık da para gereklidir”. Cesaret ve hayal gücü varsa mutlaka hayata tutunacak kadar para kazanırsın. Fakat paran var cesaret ve hayal gücün yoksa bittiğinde sende bitersin. Charlie Chaplin’i izleyenler bilir bir kamera, bir baston, sınırsız hayal gücü ve inanılmaz cesaretiyle tarihe adını yazdırdı. Hayal gücünü cesaretiyle birleştirerek sessiz sinemalar çekti. Sessiz sinema dediğime bakmayın bağırarak çağırarak anlaşılamayan, anlatılamayan olayları Charlie Chaplin sessizce anlattı. Çok da iyi anlattı. Onun en önemli silahı hayal gücüne olan inancıydı. Bu inanç, cesaretle birleşince olanlar oldu. Demem o ki beynimiz hayal edebiliyorsa o hayale bir tutam cesaret ekleyip olanları seyredelim. Göreceksiniz ki hayaller kuran beynimiz yaptığımız gerçeklere inanamayacak...

Hayallere bir tutam cesaret ekleyebilmek dileğimle...

Küçükten büyüğe her insanın bir hikayesi vardır. Bizi biz yapan bazen heyecanlı bazen atraksiyonlu bazen ise üzücü hikayelerimiz... Oturup konuştuğumuzda herkesin yaşamından size sunacağı hikayeleri vardır. Hatta halk arasında geçen bir sözümüz bile vardır 'benim hayatımı yazsan roman olurdu...' Kitap olan hayat hikayeleri hatta dizisi çekilenleri bile var. Çıktığımız hayat yolculuğunda hepimizin farklı rolleri ve görevleri vardır. Budur hepimizi farklı yapan. Bunun sebebi hepimizin bambaşka hayatlara sahip olmasıdır. Hayat kimisine Amancio Ortega (Zara markasının kurucusu) gibi çok başarılı bir marka sahibi olma kimisine Lev Tolstoy gibi dünyaca ünlü bir yazar olma kimisine de Mustafa Kemal ATATÜRK gibi üstün lider olma rolü verir. Diğer yandan dünyada hiçbir iz bırakmadan, varlığından yandaki komşusunun bile haberi olmadan, dünya yolculuğuna katılıp vakti gelince göçen, hiçbir rolü üstlenmeyen insanlar da vardır. Hayat yolculuğunda insanlar kendi hikayesini hem yazar hem oynar hem yönetir. Bunun nedeni; bizi biz yapan tercihlerimizdir. Risk almak, çok çalışmak, uykudan ya da eğlenceden fedakarlık yapmak zor olandır. Biz insanlar kolay olan yolu seçmeyi ya da emin olduğumuz yoldan ilerlemeyi severiz. Beyin böyle programlanmıştır aslında. Neye alışırsan beyin hep onu yapmak ister. Sen kolay yolu bir kere seçersen beyin bundan sonra hep oradan gider ikinci bir alternatif aramaz, öyle alışmıştır. Bildiğimiz, herkesin tercih ettiği seçenek kolaydır çünkü riski yoktur, çabası yoktur. İnsana çekici

gelen odur. Ama bu seçenek bizi diğerlerinden farklı da yapmaz unutulmaz da yapmaz. Kendi isteğimizle seçtiğimiz yolda hayat maceramız bitene kadar bir o yana bir bu yana sürüklenecek koyun gibi, insanların yaptıklarını yaparak bir farkımız olmadan, sıradan hayatımızdan göçüp gideriz.

Oysaki bir fark edebilmek hayat yolumuzda önümüze bir çok kapı çıkar, biz de bu kapılardan kendi tercihlerimizle ilerlemeye başlarız. Kendi tercihlerimizi, kendi yollarımızı kendimiz oluşturmalı, akıllı davranmalıyız. Hayat yolculuğunda herkes gibi olmak yerine kendimiz olmalı, kendi seçtiğimiz, istediğimiz yolda korkmadan çalışarak, emek vererek, düşe kalka da olsa hep devam ederek ilerlemeli, yolun sonundaki güzelliği düşünüp motive olmalıyız. Peki biz kendimize baktığımızda ne istiyoruz? Nasıl bir hayat istiyoruz? Geceleri uyumadan önce tam kafamızı yastığa koyarken kendimizi nerede görüyoruz? Bu istediğimiz hayat için ne yapıyoruz, elimizden gelen her şeyi ortaya döküp neler yapabiliriz mi odaklanıyoruz yoksa güçlü bir el tarafından hazır, güzel bir hayatın bize sunulmasını mı bekliyoruz? Ya da hiçbiri mi? Bu sorular her insanın içinde gizli olan sorular. Bu soruları biz kendi içimizde bulmalıyız. İnsan ne düşünürse o olur ya biz de ne istiyoruz odaklanmalıyız, insanlar ne yapıyor ne istiyorsa değil!

Son olarak sizlere bir soru sormak istiyorum; her gün bir yazar tarafından hayatınızın hikayeye alındığını düşünün. Böyle bir kahraman olmak ister miydiniz?

HERKES KENDİ HİKAYESİNİ YAZAR

CHARLIE'NİN MİLADI

Bugün bizler, sanatındaki mizahı ve hatta belki de yalnızca kendine benzeyenler yarışmasındaki derecesi ile böylesine usta bir sanatçıyı anarken, aslen onu ve anlatmak istediklerini anlamaya çalışıyor muyuz? “Hayat, uzak çekimde komedi, yakın planda trajedidir.” Diyen modern palyaço Charlie Chaplin bize belki de yakın plandaki (belki de koltuk sahipleri veyahut daha “büyüklerce” bu şekilde umulmuş) olan bir yapboz misali gerçekleri birleştirip uzak çekim olarak adlandırdığımız bu büyük tabloda komedi vasıtasıyla gerek farkında gerek ise beklenilenin (aslen anlatılmak istenenlerden ziyade) uğruna izlemeyi öğretmiştir.

Derinlemesine indiğimiz zaman onun sessiz filmlerinin altında toplum düzeninin ayak seslerini ve halkın çılgınlığını duyarken bulacağız kendimizi. Bütün bunları dönem koşulları için imkansız şartlar altında yaparken belki de böylesine sezgisel bir kalbe duygusal dokunduğumuzda her çocuğun ilk göz ağrısı olan “anne” figürünün hayata karşı taktığı gözlüğün 1894’te kaybettiği sesiyle yeniden şekillenmesi, Charlie’nin dünya görüşü ve düşünce yapısında etkili olmuştur yorumunu yaparak yeni bir bakış

açısı katmaya çalışabilirim.

En güzel kahkahaların, gülüşlerin arkasına süpürülmüş ve kaçılmak istenircesine saklanmış veyahut kabullenışı hazmetme yöntemi olarak benimsenmiş acıların dilsizliğinde adeta parmaklıkların ardına sıkışmış bir beden toplumun kanayan yaralarını -gözümde- maske yoluyla dahi olsa sarmaya çalışışı fikrinin içeriye inildikçe saran yanık lavanta kokusu eşliğinde bize günümüzde gülünen veya gerçekten keyfi kahkaha attırıp tatmin eden nicelerinin aslında farkına varılması gereken acı doğrular olduğunu da şimdilerde sessiz dahi olsa anlatılamayanlarla ispatlamış sayılmaz mı yokluğunda dahi Charlie Chaplin. Tam da bu yüzden Şarlo gibi büyük ve usta sanatçıları basit cümlelerle anlatmak mümkün dahi değildir ve onları ancak derin misaller, bunlara karşın olarak ise net ifadeler anlatabilmektedir.

Dilerim ki bu hayatta bazı şeylerin anlatılış biçimini sorgulayabilecek ve hatta en azından anlatmak istediklerimi kavrayabilmek adına bir tane filmi seyredecek ve sizler de bu miladın boğazınızda bıraktığı hissi sindirebileceksinizdir.

EVRENSEL SANATÇI

Bir baston, şapka ve bıyık... Sadece bu üçünü aynı karede görssek bile aklımıza tek kişi gelir. Filmleri kadar görselleri de kazınmıştır kafamıza. Sahne sanatları fuayelerinin ve sinema konseptli kafelerin vazgeçilmez dekorasyon malzemeleri olmuşlardır. Aynı sessiz dili konuşmanın simgeleridir. Londra'da doğup büyüdü, Amerika'da sinemaya girip modern palyaço "Şarlo" karakterini yarattı ve İsviçre'de şövalye olarak hayata veda etti.

"Konuşursam beni sadece İngilizce bilenler anlayacak! Ama sessiz bir filmi herkes anlayabilir. Dünya Amerikadan ibaret değil" dediği söylenir Charlie Chaplin'in. Albert Einstein ile arasında ise şöyle bir konuşma geçtiği rivayet edilir:

Einstein:
-Sanatınız hakkında en çok hayran olduğum şey evrenselliğiniz. Tek kelime bile etmiyorsunuz ama bütün dünya sizi anlıyor.

Chaplin:
-Evet doğru ama sizin şöhretiniz çok daha muazzam. Çünkü kimse ne dediğinizi anlamıyor, ama yine de bütün dünya size hayran.

Tüm filmleri sessiz değildi kuşkusuz ama sessiz film denilince benim aklıma gelen ilk kişi Charlie Chaplin'dir. İletişimde, jest ve mimiklerin mesajı iletmede sözlerden çok daha güçlü olduğu bilinir. Sadece kendi kültürünüzle kuracağınız iletişimlerde daha zengin jest ve mimikler kullanabilirsiniz ama farklı kültürlere de mesajın aynı anlamda iletilmesi isteniyorsa kurulacak sözsüz iletişimin daha evrensel olması gerektiği ortadadır. İşte Chaplin, bu evrensel sözsüz iletişimi kurabilen bir yetenektir.

"Ne kadar bilersen bil, söylediklerin karşındakinin anlayabildiği kadardır" demiş Mevlana.

Dile, ana dil olarak sahip olmak anlatıcının satır

aralarını zaman zaman kendi beklenti ve deneyimlerimizle doldurup söylenenlerden farklı anlamlara ulaşabilmemize neden olur. Basit bir cümleye amacı dışında anlamlar yükleyebilme becerisi, o dil ile ne kadar zamandır haşır neşir olduğumuzla ilgilidir. Bu nedenle, konuşmacıyı söyledikleriyle değil anladığımızla yargılar, sınıflandırırız. “Aslında şöyle demek istedi” diye düşünme eğilimine girdiğimiz olur. Hatta kendi dilimizde şiveleri de çok net anlar ve kişiyi memleketine göre de kafamızda bir yerlere oturturuz. Bizim için yabancı olan bir dilde ise sadece anlama odaklanılır, ne söylediğini anlamaya çalışırız. Beynimiz yan anlam çıkaramayacak kadar meşgul olur çünkü.

Ayrıca anlatabildikleriniz karşınızdakinin sizi tanıma ve sizin onun üzerinde oluşturduğunuz izlenimle de ilişkilidir. Sizinle ilgili oluşmuş yargı, söylediklerinize yüklenen anlamı güçlendirecek ya da zayıflatacaktır. Peki siyasi düşünce ya da kişinin

sosyoekonomik yapısı, anlatmaya çalıştığı üzerinde etkili midir? Çok güldüğünüz bir komedi sanatçısının siyasi düşüncesini ya da sosyoekonomik yapısını bilseniz daha mı çok ya da daha mı az severdiniz? Muhtemelen olumlu ya da olumsuz mutlaka etkileirdiniz.

Çağımızda Charlie Chaplin’in sanatına duyulan saygı, onunla ilgili özel bir araştırma yapmadığımız sürece kişisel yargılarımızın oluşmamasıyla da ilgilidir. Evlilikleri, çocukları, siyasi düşüncesi hakkında bilgi bombardımanına tutulmadığımız için onu sadece Şarlo olarak biliriz. Sanatındaki satır aralarını onun hakkındaki yargılarımızla doldurmaya çalışmayız. Yaptığımız yargı, sadece izlediğimiz filmi kişisel olarak beğenip beğenmediğimizle kısıtlı kalır. Sanatçının evrensel olması, kendisini sadece yaptığı işle ortaya koyabilmesi demektir bence.

ŞEYHOĞLU SATILMIŞ VE CHARLES CHAPLİN

Garibim namıma Kerem diyorlar
Aslımı el almış harem diyorlar
Hastayım derdime verem diyorlar
Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ım ben...

On yıl var ayrım kına dağından
Baba ocağından yar kucağından
Bir çiçek dermeden sevgi bağından
Huduttan hududa atılmışım ben...

Gönlümü çekse de yârin hayali
Aşmaya kudretim yetmez cibâli
Yolcuyum bir kuru yaprak misali
Rüzgârın önüne katılmışım ben...

1914 yılının kışı Sarıkamış'ta Şeyhoğlu Satılmış ve arkadaşları için daha bir soğuk daha bir acımasız, daha bir sert geçecektir. Suriye cephesinden alelacele Sarıkamış'a gönderilirler. Aralık ayı olmasına karşın üzerlerinde geldikleri yerden dolayı yazlık elbiseleri vardır. Suriye cephesinde Arap'ın ihanetinden, Fransız'ın şerrinden kurtulan Satılmış, Sarıkamış'ın donmuş insan tarlalarından da sağ çıkmayı

başarır. Başarır başarmasına lakin o yılların can alıcı tedavisiz hastalığı vereme de yakalanır. Terhis olup on yıl ayrı kaldığı baba ocağına dönüş yolunda Ulukışla civarında bir handa son nefesini verir. Ne anasına, babasına ne hasretiyle yanıp tutuştuğu yârine kavuşmadan can verir yaban ellerinde. Ancak Anadolu insanının içinde ki sanatçı ruh onu onlarca yıl öteye, bu günlere taşır. Han duvarına yazdığı bu dörtlükler aynı güzergâhı izleyerek Kayseri'ye öğretmenlik yapmaya giden Faruk Nafiz Çamlıbel'in dikkatini çeker ve o meşhur şiirin içinde yer bulur ve belki de isim babası olur.

Aynı yıllarda okyanusun öbür kıyısında başka bir sanatçı ruhu taşıyan insan başka bir savaşı kazanmak, yoksulluğunu yenmek için memleketinden çok uzaklara seyahat etmek zorunda kalmıştır. Satılmış garipliğini, yoksulluğunu, çaresizliğini, son nefesinde bozkırın ortasındaki bir hanın duvarlarına tırnaklarıyla kazırken Chaplin de ruhunu saran çaresizliği ifade etmek için kelimelere bile başvurmadan mimikler, hareketlerle bu karanlık ufukları dağıtmak için çabalar. Aslında her ikisi de

sadece kendi namlarına değil onlar gibi acı çeken, yoksulluğun girdabında yitip giden insanların sesi, haykırışı oldular. Her ikisi de onları yok sayan, hor gören, bir sayıdan, bir isimden ibaret gören sisteme baş kaldırdılar. Ezilenlerin, çaresizliğe doğanların, adalet için, eşitlik için üzerlerine basılmasını gönül ferahlığı içinde kabul edip şu dünya da bir iz, bir ışık bırakmadan yitip gidenlerin bayraktarı oldular. Sanatçı aslında tam da bu değil midir? Muhafiftir sanatçı, sanatçı adaletsizliğe baş kaldırandır. Çaresizlerin çaresi, kimsesizlerin kimi, yoksulların sömürülmesine isyan edendir. Dünya yansa doğru bildiğini söyleyen, her zaman; güçlünün değil, haklının yanında olandır. Eğilip bükülmeyen, fırıldak gibi dönmeyendir. En karanlık suları aydınlatan deniz feneridir sanatçı. Bakın mesela Chaplin'in hayatına, çok net bunu görürsünüz. Bakın Ernest Hemingway'in hayatına ya da Nazım Hikmet'in veya Aziz Nesin'in. Orhan Veli farklı mı ya da Sait Faik, hiç değil. En iyi yazar iktidara sağcı, okura solcu gözükmesini bilendir demiş Haldun Taner mesela. Ve elbette Faruk Nafiz, Şeyhoğlu Satılmışın son nefesinde tırnaklarıyla bir han duvarına kazıdığı

bu dörtlükleri alıp taaa bu günlere taşımış. Zulmedenler sanırlar ki baskı ve korku ile sanatı ve sanatçıları susturacaklar. Hiç de öyle olmaz. Chaplin'i ABD'den çıkmak zorunda bırakanların hiçbirinin ismi bugün anılmıyor ancak Chaplin dağ gibi sessiz çoğunluğun sesi olmaya devam ediyor. Üstelik sessiz sessiz haykırıyor buradayım, yıkılmadım, yılmadım, susmadım diye. Nazım Hikmet, Aziz Nesin, Sabahattin Ali, Ernest Hemingway sanki hayattalarmış gibi bugün çok daha gür, onları susturmaya çalışanların esamesi okunmuyorken sessiz çoğunluğun sesi olmaya devam ediyorlar. Sözlerimin sonuna Chaplin gibi komedyen sinemacı olan Kemal Sunal'ın bir sözü ile nokta koyalım. Bakın ne demiş büyük usta "Hiçbir şeyden çekmedik, namuslu gibi görünen namussuzlardan çektiğimiz kadar."

Demem o ki sanatçı, haksızlığı kabul etmeyen, baş eğmeyen kimden gelirse gelsin baskıya boyun eğmeyen, karşılığında ödül beklemeyen, sanatını insanlık için kullanan insandır. Tepkisiz kalmayın hayata, sağlıkla kalın.

CHARLIE'NİN DEMİR TOZLARI

Ne zaman seni izlesem hep aynı şeyi düşünürken buluyorum kendimi.

Sen 1900'lü yılların başlarında bu denli etkileyici işler yaptıysan, bu dönemin dijital çağında yaşasaydın kim bilir neler yapardın!

Bunu hayal bile edemiyorum.

O imkansızlıklar içinde çok önemli prodüksiyonlara imza atmış olman sana olan hayranlığımın artmasına sebep oldu. Düşünüyorum da, sıradan hayatı olan birisi böyle olamazdı.

Bir şey olmalı, büyük şeyler yaşamalı insan.

Bilim, hepimizin içinde demir tozları olduğunu açıkladı.

Bizi biz yapan kanımızdaki en etken madde DEMİR.

Demirimiz biraz düşük olsa ayağa kalkamıyoruz, hareket etmekte zorlanıyoruz. Bütün hayat fonksiyonlarımız yavaşlıyor.

O halde insanın ana maddesi demir diyebiliriz.

Demiri biraz daha yakından inceleyelim o zaman. Nedir demir?

Terimsel olarak baktığımda TDK sözlüğünde "simgesi Fe, atom sayısı 26, atom ağırlığı 55.847, yoğunluğu 7.8 olan, 1510 santigrat derecede eriyen,

navimtirak esmer renkte, sanayide çelik, döküm ve alaşım olarak kullanılan element."olarak geçiyor. Kızgın ateşte ve ağır darbelerle şekil alabilen mucizevi bir elementtir.

Peki demirin benim zihnimdeki yeri nedir?

Charlie'den bahsederken bir anda neden demirden bahsettiğimi düşünüyorsun değil mi sevgili okur? Şöyle ki biz de biraz demir sayılırız. Şekil almak yanmakla bağlantılı.

İşte bu bağlamda düşünmeden edemiyorum.

Ve soruyorum Charlie?

Seni kim yaktı böyle? Kim üfledi körüğüne?

Kim vurdu ağır balyozları üstüne de, sen bu denli çok boyutlu bir kimliğe kavuştun?

....

Cevabı bulmak için filmi geri sarmak gerek.

Çocukluk yıllarına doğru dönüp baktığımda yokluk, zorluk, yalnızlık dolu günler yansıyor puslu hayat aynana.

Siyah beyaz perdeni bir yandan annen diğer yandan baban tutup geriyor. Ve seni sen yapan her şey orada izlenmeye başlıyor.

Sanatçı anne babanın tek çocuğu olmak.

Anneyi ve babayı erken yaşta kaybedip yaşam yol-

culuğunda tek başına yol almak.
 Düşmek, kalkmak bazen yol üstünde yığılmak.
 Birine dayanmak sonra yeniden düşmek.
 Bir kadına sığınmak, ısındığını sandığın kollarda
 yeniden üşümek.
 Güvenmek sonrasında hayal kırıklığı yaşamak.
 Çok şey gördün.
 Anlatacakların birikti.
 Düşüncelerini içine atmak yerine, eline megafonu
 alıp insanı sağır eden sessizlikle tüm dünyaya
 duyurdun.
 Bütün bu özelliklerin seni yaşadığın takvimden bu-
 günlere getirdi. Bedenine sığmayan ruhun dünyayı
 kuşattı.
 Bugün hala seni izliyor, sana gülüyor ve senin dü-
 şüncelerini alkışlıyoruz.
 Siyah beyaz filmlerin gibiydin.
 İçinde bir yerler katran bağlarken, sen beyaz ışığın
 olduğu yere doğru bakmamızı sağlayıp acılarını
 komik sahnelerle paravan arkasında bırakıyordun.
 Ki bunu senin sözlerinde de okudum.
 Her ne kadar sessiz filmlerinle anılıyor olsan da
 senin nasıl kelime ustası olduğunu gösteren özlü
 sözlerin var.

“Hayat uzak çekimde komedi, yakın planda trajedi-
 dir” diyen sensin.
 Kendi yaşamını bu cümlede özetlemiş gibisin.
 Var olduğun yaşam yolculuğunda hep keskin viraj-
 lar çıkmış karşına, sen trajik yanına inat komikliğe
 vurdun hayatını.
 “Üzülecek çok şey var bari ben birilerinin yüzünde
 tebessüm olayım” dedin eminim. Yoksa başka kim
 aynı sahneyi 345 defa çekecek kadar sabırlı olabilir.
 Seni sen yapan bu mükemmeli isteyen yanındı belki
 de.
 Hayat bu dünyaya geldiğimiz anda bir elimize palet
 bir elimize de boyalar verir. Paletimize hangi boyayı
 sıkarsak tuvalimizi o renkler kuşatmaya başlar.
 Senin paletin cıvıl cıvıldı. Kimsenin bilmediği
 renkleri karıştırıp yeni renk tonlarının var olduğunu
 gösterdin bize.
 Anne babanın sende bıraktığı koyu tonları hisle-
 rinle inceltip, üzerine astar geçip, bizi gökkuşağına
 ulaştırdın.
 Tabi sendin “Yere bakarsanız Gökkuşağını göremez-
 siniz diyen”
 O yüzdendir mavi gözlerinle dünyayı bileştirmen...

ON İKİ DAKİKA

Akademi Ödülleri veya popüler adıyla Oscar Ödülleri, dünya film endüstrisindeki sanatsal ve teknik başarılar için verilen ödüllerdir. Ödüller, ABD merkezli Sinema Sanatları ve Bilimleri Akademisi tarafından yılda bir kez verilir. Yaklaşık 6.000 sinema profesyonelinden oluşan Akademi üyelerinin oylarıyla verilen ödüller, 1929 yılından beri sinema dünyasında uluslararası bir başarı göstergesi olarak kabul edilir. 1972 yılının mart ayında düzenlenen Oscar töreninde de sinema tarihinin en önemli sanatçılarından birine onur ödülü verilecekti. O kişi Charlie Chaplin'di; yani Hitlervari komik bıyığı -gerçi Hitler'in dünyada 1918'in en popüler kişisi seçilen Chaplin gibi ünlü olmak için bu bıyığı bırakmaya başladığı söylenir- melon şapkası, dar ceketi, bol pantolonu, ayağından çıkacak gibi duran büyük ayakkabıları ve bastonu ile bizim kısaca Şarlo diye bilip sevdiğimiz sessiz filmlerin komik karakteri. Filmlerinde sürekli bastonunu çevirir, paytak paytak yürür, türlü sakarlıklarla herkesi güldürürdü. Aynı zamanda sistem tarafından ezilmiş ve hor görülmüşlerin de sessiz sesiydi. Kocaman gözlerinde ve çoğunlukla sakarlığından dolayı başına gelen türlü türlü dertlerle uğraşısında seyredenleri kendine çeken bir şey vardı. Hem komik hem de hüznü doluydu.

1889 Londra doğumlu olan Chaplin, yalnızca bir oyuncu değil, aynı zamanda yazar, yönetmen, bes-

teci, kurgucu ve komedyen niteliklerine sahipti. 25 yaşında Amerika'ya geldikten sonra film endüstrisinin içine girmiş ve 1928 yılında da ilk Oscar ödülünü almıştı. Çekmiş olduğu "Modern Zamanlar" (1936) ve "Büyük Diktatör" (1940) gibi kapitalizm karşıtı filmlerin yaratıcısı Charlie Chaplin, zamanın Amerikan iktidarını rahatsız ediyordu. Büyük Buhran yıllarında çöken 'Amerikan Rüyası', ezilen işçiler, devletin ezici iktidarı ve Nazizm düşmanlığı Chaplin sinemasının temaları arasındaydı. İkinci Dünya Savaşı'nda ABD'ye destek vermemesi, Sovyet yanlısı görüşleri ve endüstriyel kapitalizme karşı sözünü sakınmaması ile dikkatleri çekti. Yoksulluğu, yozlaşmayı, ezilenleri anlattığı ve Amerika'yı eleştirdiği filmleri neden sessiz çektiğini soranlara: "Konuşursam beni sadece İngilizce bilenler anlayacak ama sessiz bir filmi herkes anlayabilir; dünya Amerika'dan ibaret değil!" diyordu. İkinci Dünya Savaşından sonra Rusya ve ABD arasındaki Soğuk Savaşın en üst seviyelere çıktığı dönemde Amerika'da McCarthy politikaları yüzünden komünizm bir iç tehdit olarak algılanıyor ve bu tür fikirleri ile bilinen kişiler takip ediliyordu. Filmlerindeki kimi sahnelerin komünizm propagandası olduğuna dair oluşan şüpheler üzerine Amerikan Karşıtı Faaliyetleri İzleme Komitesi'nde sorgulandı. Komitenin önünde yaptığı "Benim devrim yapmaktır gibi bir

isteyim yok. Tek yapmak istediğim birkaç filmden başka bir şey değil. Umarım, böylelikle insanları eğlendirebilirim,” savunmasına rağmen 1948 yılında FBI’ın yasaklılar listesine girerek Hollywood’da film çekmesi engellenmeye çalışıldı. Bu sırada basında özel hayatı ve vergi borçları ile ilgili de ciddi bir itibarsızlaştırma kampanyası da yürütülüyordu. Bir süre sonra Amerika’nın nefret ettiği adam haline geldi. Daha sonraları kendisiyle yapılan bir söyleşide de hakkındaki iddiaları kabul etmeyen Chaplin kendisinin “insanlığın iyiliği için herkesin başının üzerinde yaşayabileceği bir çatı olmasını isteyen” bir kişiden başkası olmadığını söylemiştir.

Bu dönemde yaptığı bir-iki filmin yeterli ilgiyi görememesi üzerine 1952 yılında ülkeden ayrıldı ve Sahne Işıkları filminin gösterimi için Londra’ya gitti. Zaten ABD’de kendine yaşam alanı kalmamıştı. Amerikalı yetkililer ülkeye geri dönüş vizesini iptal ederek, tekrar Amerika’ya dönerse hapis yatabileceği imasında bulunarak Chaplin’i bir anlamda tehdit ettiler. “Yüce İsa bile başkan olsa oraya geri dönmem,” diyerek verilen mesajı aldığını ve ABD ile irtibatını tamamen kestiğini söyledi. Zaten hiçbir zaman Amerikan vatandaşlığına geçmemiş olan Charlie Chaplin, 20 yıl boyunca Avrupa’da özellikle de İsviçre’de yaşadıkdan sonra, Akademi’nin “bu

yüzyılın sanat formu olarak sinemaya yaptığı tarifsiz etki” dolayısıyla 1972 yılında verdiği onur ödülünü almak için Amerika’ya geri döndü. Chaplin sahneye çıktığında, seyirciler tam 12 dakika boyunca kendisini alkışladı. Oscar tarihinde bir daha böyle bir an yaşanmadı. Kendisine ödül takdim eden sunucu 20 yıl önceki Amerikan sisteminin bir anlamda özrünü iletiyor ve seyircilere Chaplin’i şöyle takdim ediyordu:

“Mizah, hayatımızı devam ettirmemizi sağlar ve akıl sağlığımızı korur,” diyor Charlie Chaplin otuz yıl öncesinde. Şu sözler de ona ait: “Çok fazla düşünüyor çok az hissediyoruz,” ve “Makineleşmeden ziyade insanlığa; zekadan çok nezakete ve inceliğe ihtiyacımız var. Bu değerler olmaksızın hayat ancak bir şiddet sarmalından başka bir şey olmaz ve tüm güzellikler yok olur.” Mizah ve insancılık, Chaplin’in sanatçı kişiliğinin ve de oyuncu, yazar, yönetmen, yorumcu, besteci ve W.C.Fields(*)’ın deyişiyle şu ana kadar yaşamış en büyük balet olarak eşi benzeri görülmeyen yeteneğinin temel özelliklerindedir. Tarihte Chaplin kadar dünya üzerinde insanları bu kadar güldüren başka biri daha yoktur. Yine de insanları güldüren yeteneğinin altında her insanın yaşadığı acıları ve korkularını hissediyoruz. Onun hakkında yazılan kitapların başlıklarından biri de ‘Charlie Chaplin: Trajedinin Kralı’dır. Film-leriyle Ölümsüz bir karakteri yarattı: The Little Tramp (Küçük Serseri). Binlerce yazar eserlerinde bu karakteri kullandı. Serseri karakterinin altında her zaman aşkı ve macerayı arayan bir şair, hayal avcısı ve yalnız bir adam saklıdır. Sizi kendisinin bir bilim adamı, bir müzisyen, bir dük, bir polo oyuncusu olduğuna inandırabilir. Onu bir bebeğin şekerlemesini çalarken de görebilirsiniz ve eğer durum uygunsa ve de çok sinirlenmişse bir kadına tekme atarken de. Tüm dünya, sadece ‘The Tramp’ karakteriyle yaratmış olduğu harikulade mizah anlayışına değil, bu karakterin sevgi yüceliğine ve cesaretine de hayran kaldı. Sergilediği karakterlerin temel özelliği insanın diğer insanlara olan sevgisinin gaddarlığından daha fazla olmasıdır. Chaplin’e sunulmak için elimde bulunan ödülde şunlar yazıyor: “Film endüstrisinin bir sanat dalı olarak kabul edilmesinde kelimelerle ifade edilemeyecek derecede katkıları olan Chaplin.” O sadece bir isimden ibaret değildir; aynı zamanda, film dünyasının sözlüğünde yer alan bir kelime ve

film izleyen her bir kişinin borçlu olduğu bir figürdür. Birkaç yıl önce Bay Chaplin “Benim tek düşmanım zamandır,” diyordu. Ama biz onun bu görüşüne saygısızlık olmazsa katılmıyoruz; ister yaşadığımız şu anda yeryüzünde ya da belirsiz bir gelecekteki uzak bir yıldızda, her nerede ve ne zaman olursa olsun, insanlar arası bir iletişim, bir sahne ve seyirci söz konusuysa, zaman Charlie Chaplin’in en sevgili ve ebedi arkadaşı olarak kalacaktır.” (Charlie Chaplin’e 1972 Oscar Onur Ödülü Sunma töreni sunuş konuşması. Çeviren: İsmail İğdeli)

Sunucu sözlerini bitirdiği an sahneye gelen Chaplin, hep beraber ayağa kalkan seyircilerce alkışlanmaya başlıyor ve konuşmasına uzun süre fırsat verilmiyordu. On iki dakika süren alkış tufanı biraz zayıfladığında güçlükle konuşmaya başladı: “Benim için söylenen sözler için çok teşekkürler.

Kelimeler bazen çok beyhude ve hafif kalıyor. Bu yüzden sadece sizlere teşekkür etmek istiyorum; beni buraya davet edilme onuruna layık gördüğünüz için siz ne muhteşem ve nazik insanlarsınız! Teşekkür ederim.” ABD’nin bir ülke olarak bu ödülü vermesi ve tören katılımcılarının on iki dakika boyunca Chaplin’i ayakta alkışlayarak iade-i itibar ettiğini söylemek dile kolay geliyor.

Ama bu sürenin şu anda okumakta olduğunuz bu yazının okunma süresinin yaklaşık iki katı kadar bir zaman aldığını düşünmek bile, bir zamanlar kovularak ülkeden uzaklaştırılan Charlie Chaplin’in o anda ne derecede gurur duyduğunu bize bir nebze hissettirebilir. “Keser döner sap döner; gün gelir hesap döner,” demiş atalarımız. Chaplin’in hesabının dönmesi de yirmi yıl almış. “Bu dünyada hiçbir şey kalıcı değildir, endişelendiğimiz şeyler bile!” diyen bir ustanın deneyimlerine kulak vererek hayatta en boş geçirdiğimiz günün gülmediğimiz gün olduğunu bilip her türlü derde rağmen gülümsemeye ve hayata dört elle sarılmaya devam etmemiz dileğiyle...

* “Önyargılardan arınmış bir insanım; herkesten eşit derecede nefret ediyorum,” sözünün sahibi Amerikalı söz üstadı, komedyen, aktör, hokkabaz ve yazar.

Reklam vermek ister misiniz?

2017'den itibaren faaliyetlerimize başladığımız zamandan bu yana geçen sürede bir çok gönüllü iş yapmış bulunmaktayız ve hedefimiz daima hep daha fazla insana ulaşmak olmuştur. Belirli bir noktadan sonra artık daha fazla insana ulaşmak maliyet gerektirmekte ve gelir kaynağına ihtiyacımız bulunmakta. Bu yüzden dolayı Web sitemizin hosting domain masrafları, Instagram, Facebook ve daha farklı platformlardaki Fikirperver Dergi, Geleceğimiz Kitapta ve Bir Ömür Bir Hikaye projelerinin tanıtım masraflarını karşılamakta güçlük çekmemiz, reklam ve sponsor arayışları içerisine girmemize sebep olmaktadır. Bizlere destek olmak isterseniz reklam, sponsorluk, iş birliği yapabilir ve bizlere destek olabilirsiniz. Bu süreçte amacımız her gün yeni bilgilerle çok daha fazla insana fayda sağlayabilmek ve farkındalık kazandırmaktır...

FİKİR **PERVER**

SANAT EVET

Bu ayın konusu Charlie Chaplin, yani bizim “Şarlo” olarak bildiğimiz Charlie Chaplin. Melon şapkalı, bastonlu, kocaman ayakkabılı, sakar hareketleriyle gülünç mizansenler yapan, sürekli elindeki bastonunu çeviren Şarlo. Kısa filmlerinde, sessiz filmlerinde, o renksiz siyah beyaz camda merakla seyredip, katıla katıla güldüğümüz Şarlo.

Şarlo’yu yazınca aklıma La vita é bella, “Hayat güzeldir” filmi geldi. Roberto Benigni’nin 1997 yapımı İtalyan drama filmi. Film, 2’nci Dünya Savaşı’nı anlatıyor. Filmde, bir babanın esir düştüğü kampta, oğluna savaşı ve esir kampını bir oyun alanı gibi anlatması, oğluna o esir kampının travmasını yaşatmak için, oynadığı türlü türlü roller aklıma geldi. Ve “sanata evet” sözü. Bu söz; usta oyuncu, yönetmen ve yazar Tamer Levent’e ait ve bu isimde bir sosyal medya sayfası var. Ben de ilgiyle takip ediyorum. Tamer Levent, “insanı, insana, insanla, insanca

anlatma sanatı” olan tiyatronun önemli ustalarından. Zaman zaman güzel sohbetlerimiz olur onunla. Bir keresinde şöyle demişti: Yaşam bir sanattır, rol oynamaktadır, rol yapmaktır. İnsanın hayatı boyunca oynadığı birçok roller vardır. Ben 10-12 olarak biliyordum. Ancak Londra Tiyatro Psikolojisinden bir hoca bana, 10-12 az, 100’ün üzerinde deyince çok şaşırmıştım. Ama hayatı, hayat içinde oynadığımız rolleri düşündüğümde, geriye baktığımda evet doğru, 10’dan çok, 100 doğru bir rakam. Bazen konuşma arasında, kötü bir şey gibi “rol yapmayın” derler. Aslında rol yapmak kötü bir şey değildir. Rol oynamak kötü bir şey değildir. Rol oynamayan insan zaten farkındalığı olmayan insandır. Önemli olan rolünü iyi, güzel ve doğru oynayabilmektir. Bu da doğru düşünme biçiminin formülüdür. Yani sanatın formülü. Bu da farkındalık gerektirir. Hayat denen bu tiyatrodaki rolünü iyi oynayan, rolünü iyi çalışan, güzel bir oyun, tiyatro oyunu ortaya çıkarı-

yor. Özetle iyi bir yaşam, güzel bir hayat yaşıyor. Bu nedenle rol oynamak, rol yapmak kötü değil aslında. Ben geçen sayıda, Kasım sayısında, kariyer üzerine bir yazı yazmıştım. “Kariyer Yönetiminde Üç Soru Üç Cevap” başlıklı. Kariyer, genellikle meslekte yükselme olarak anlaşılrsa da aslında kariyer bir örüntüdür. Ve bu örüntü içinde farklı rolleri barındırır. Bir insanın kariyer hayatında da farklı rolleri vardır ve kariyer bunların tümüdür. Yani sizin kariyer hayatınızda çok farklı rolleriniz vardır. Ben bundan 10 yıl önce yüksek lisans öğrencisiydim. Çalışıyordum. Yöneticiydim. İki çocuk sahibi baba ve eştim. Hatta bir projenin lideriydim. Yani benim kariyer hayatımda ki rollerim; öğrenci Mehmet Ali, yönetici Mehmet Ali, baba Mehmet Ali, eş Mehmet Ali ve proje lideri Mehmet Ali olmak üzere beş tane rolüm vardı. Benim sadece iyi bir yönetici olmam kariyer hayatımda başarılı olduğum anlamına gelmez, iyi bir öğrenci ve iyi bir eş ve iyi bir baba ve proje lideri

de olmalıyım ki, kariyer hayatım başarılı diyebileyim. Tamer Levent’in dediği gibi ise yaşamda insan çok farklı roller üstleniyor ve bunları oynuyor. Beş ayrı kariyer rolünüz varsa, ancak beşi %100 eder ve başarılıyız demektir. Bu nedenle rol yapmak, kariyer örüntüsünde de kötü bir şey değil.

Hayat denen tiyatrodaki rolüne iyi çalışan, çok çalışan, daha çok prova yapan, deneyen, denemekten korkmayanlar, yapanlar kazanıyor. Şarlo ile başladık, kısa filmde, sessiz sinemadan, sanata, tiyatroya ve role; oradan hayata, yaşama ve kariyere geldik. Birbirinden bağımsız gibi görünse de aslında ne kadar da ilişkili olduğunu bende yazarken anladım.

Şarlo’nun komedi filmleri gibi, neşeli ve mutlu bir yaşam dileğiyle. Sanata evet.

SESSİZ SÖZLER

Kendimizle doğru iletişim kurarsak, karşıyla da doğru iletişimde oluruz. İletişim kurarken konuşmak kalbimizden gelir.

Sözcükler kafamızda ve ruhumuzda yer bulursa perde açılır ve dudaklarımızdan çıkarak karşı tarafa aktarılır. İyi bir konuşma ağızla değil kalple yapılır. Bazen de beden dili ile olur, Charlie Chaplin'in filmleri bir çeşit konuşma sanatı olmuştur.

Edna doğum yaptıktan sonra kocası tarafından terk edilir Bir başına kalan kadın bebeğine bakabilecek gücü kendisinde bulamaz ve çocuğu sokağa bırakır. Tesadüf eseri çocuğa rastlayan sempatik ve sevecen Charlie'nin yumuşak kalbi el vermez, kimsesiz bebeği yanına alır. Birlikte beş yıl boyunca son derece mutlu zamanlar yaşayan ikilinin arasında kopması zor bir bağ oluşmuştur. Ta ki hastalanan küçük Jack, Charlie tarafından doktora götürülene kadar... Aralarında biyolojik bir

baba-oğul ilişkisi olmadığını anlayan doktor ikiliyi birbirinden ayırır. Ancak bu sıcak dostluk önemli olanın biyolojik bağ olmadığını kanıtlar niteliktedir. Bir şekilde tüm zorlukları aşacak olan ikiliyi güzel günler beklemektedir.

Sinemayı sinema yapan isimlerin başında gelen Charlie Chaplin tarafından yönetilen yapıt, mizahla örtülü bir dram olsa da gülen gözlü Chaplin'in izleyenine neşe ve umut aşıladığı filmlerden biri olur.

Zekaya dayanan esprili sessiz adam, bol pantolonlu, büyük ayakkabılı, melon şapkası, sürekli bastonunu çeviren, sakar hareketleri ile efsane sinema tiplemesi olmuştur.

Kendine yansıyan olumsuz eleştirileri yine komedi tarzı ile eritip sessizce seyirciye ulaşmayı bilmiştir. Yarattığı "Şarlo" karakteri ile özleşen Chaplin, güldürürken ağlatan, komedi ile dramayı harmanlayan, sinema tarihinin en ünlü komedyeni olmuştur.

OYUNCAK MÜZESİ VE ŞARLO

Kocaman satranç taşları ve zürafadan bekçileri olan bir müze
İlk orada rastladım size
Köşede bir vitrinde duruyordunuz sessizce
Öylece bakakaldım biraz da yerinizi kıskandım

Başınızda melon şapkası ve ayağınızda kocaman ayakkabılar
İsminiz nedir diye sordum konuşmadınız yine
Ne çok şey öğretiyordu tavrınız ve bu müze
Alt ediyordu dünyanın gürültüsünü konuşan sessizliğinizle.

MADALYONUN İKİ YÜZÜ

“Ölüm hayatın karşıtı olarak değil, parçası olarak vardır.” diyor Haruki Murakami. 1 haftadır bu düşünceyle yüzleşmenin ağırlığı var üzerimde. Ne çelişki ama değil mi? Doğduğumuz andan itibaren öleceğimiz güne doğru adım adım yaklaşırken ölüm bize çok uzakmışçasına, daha bize sıra gelmesine sanki çok varmışçasına yaşıyoruz ama yüzleşmek gerekiyor bazen; ölüm gerçeğiyle yaşamak ama bu düşünceye de teslim olmamak gerekiyor. İki uç da tüketir çünkü insanı içten içe...Sürekli bir gün öleceğini düşünerek yaşayamazsın ama ölüm gerçeğini yadsıyarak da hayatına devam edemezsin. Bu düşünceyi içselleştirebildikten sonra da taşlar yerli yerine oturuyor aslında. Ölümün var olduğunu ve bir gün seni mutlaka bulacağını biliyorsun ama bunu korkunç bir kaygıyla değil, insanın var olmasının gerektirdiği bir yükümlülük bilinciyle kavriyorsun. Her bir an daha farklı bir önem kazanıyor bu bilinç oturunca. Küçük detayların bile hayatına ne kadar muazzam renkler kattığını anlıyorsun. Sevğini cesurca göstermekten çekinmiyorsun, kızgınlıklarını, hayal kırıklıklarını kalbin-

de biriktirip de bu yükün ağırlıkla yaşamıyorsun. Biliyorsun çünkü artık. Bir saniye sonrasının bile garantisi yok ve o bir saniyede bile hayatın bambaşka bir noktaya evrilebilir.

Bu bilinci kazanmak acı verici bir süreç oluyor belki ama sonrasında üstüne yıkılmış kaya parçaları bir bir kaldırılıyor da kuşlar kanatlarıyla beraber seni de havalandırıyor gibi hissediyorsun. Evet, artık biliyorum. Ölüm gerçeğiyle yaşamamanın ne demek olduğunu öğrendim ve bundan korkmuyorum. Yeterince yaşamamış olmaktan, yeterince insan ruhuna dokunamamış olmaktan, yeterince sevememiş, yeterince seilmemiş, yeterince sevdiğime sarılmamış, yeterince hata yapmamış, yeteri kadar doğaya dokunmamış, yeteri kadar kahkaha atmamış, yeteri kadar acı çekmemiş bu acılarla daha da olgunlaşıp büyümemiş olmaktan korkuyorum ve hayatımı bu doğrultuda şekillendiriyorum çünkü bir saniyemizin bile garantisi yok, çünkü bir saniye bile bir ömür kadar değerli ve ölümle hayat bir madalyonun iki yüzü gibi.

KAHKAHANIN DÜŞÜ

Ağlamaklı bir kahkaha yağar sahneye,
Kelimesiz bir rüya aleminden.
Sahnede imzası çerçevesiz yüze,
Seyircisi ruhsuz bir alkış iner.

Bilmezler
Şarlon'un yağmurda ıslanan gözlerini.
Ziyan olmuş rüyasız,
Kahkahasız gününü.

Bilmezler
Merhametsiz kelimelerin
Tutsak ettiği, bedeninde titreyen arzuyu.
Ve trajediyi komedileştiren bedenini
Görmezler,
Bedeninde köleleştirdiği arzularını.

Zamansız bir kahkaha iner
Gökkuşağı düşleyen rüyasına,
Gökkuşağı altında ıslanan gözyaşlarına.
Görmezler,
Komedi bekleyen trajik hikayesini.

Bilmezler
Şarlon'un anlamsızlaşan şiirini.
Sevgiden yoksun kalan bakışların,
Nasıl tükettiğini özgürlük düşünür
Ve kısılan kelimelerde çekilen sesin sızısını.

Bilmezler
Satın aldıkları rüya gibi gülüşün,
Çalınmış bir sonbahar akşamından kalan,
Bir ayrılık tablosunun oynanmamış kahkahası olduğunu.

Bilmezler, görmezler Şarlo'yu.
Aynaya ağlarken, görmek istediğini,
Yağmura katılan gözyaşlarının,
Özlediği kahkahayı
Görmezler.
Şarlo'nun gülmek istediklerine,
Kendilerinin gülebildiğini
Bilmezler.

Türkiye 'de 100 kişiden sadece dört beş kişinin kitap okuduğunu biliyor musunuz? Herkesin kitap okuma alışkanlığı ile ilgili hayatında bir kırılma noktası olduğuna inanmıyorum. Evde elinde kitap olan anne baba okulda yol gösteren bir öğretmen bir çoğun hayatını değiştirip ufkunu açabilir.

Günümüzde hep konuşulduğu gibi yalnızlaşıyoruz. İnsanlar çoğu şeyi kendi içinde yaşıyor; yaptıklarını sorguluyor, kafasında düşünceleri evirip çeviriyor. Çevremize baktığımızda bizde de durum pek farklı değil, herkes bu yalnızlaşmadan yakınmakta. İşte o zaman düşündüm ki bu hikâyenin bir kahramana ihtiyacı var ve o kahramanın adı olsa olsa 'kitap' olur.

Her insan yeni bir yaşa, yeni bir işe, yeni bir şehre göçtüğünde veya yeni bir yıla girerken kendine yepyeni hedefler koyar. Yapmak ya da değiştirmek istediklerini düşünür.

Benim de bu konudaki en güzel yöntemim zihin haritaları, renge renk kalemlerle oya gibi işlemek hayalleri...

2020 yılı zihin haritası listemde üst sıralarda bir kitap kulübü kurma hayalim vardı. "Neden olmasın? Yapabilirim, toplanabiliriz, çevremde kitap sever dostlar var hep birlikte okuyabilir ve aramıza yeni dostlar katabiliriz" dedim. İşte kitap kulübümü bundan tam bir yıl önce bu paylaşımları konuştuğum bir arkadaşımın yapılan sohbet sonrasında hayata geçirmeye karar verdim. Fikir olgunlaştıktan sonra bunun herkese ulaşması gerekiyordu ve bize bir isim lazımdı. Kitapları ve kitap kokusunu sevdiğime göre bunun kelime karşılığı olan Bibliyofil kelimesi ile bağlantılı olan bir isim seçmeliydik ve adına "Bibliyofil kulübü" dedik. Logomuzu birazda espri ile harmanlayıp hazırladık. Olmazsa olmaz bizi sosyal medya ile buluşturacak instagram hesabımızı da aktive edip kitap dostlarına ulaşmaya başladık. Artık "Bibliyofil kulübü" doğmuş ve emeklemeye doğru gidiyordu.

Alt yapı hazırды. Peki ilk kitap ne olacaktı? Herkesi içine çekecek kendinden bir şey bulacağı belki daha önce okuduğu ancak tekrar okuduğunda yüreğinin telini titretecek bir kitap seçmek istedim. O da Sabahattin Ali Kürk Mantolu Madonna 'dan başkası olamaz-

dı. Ocak ayında kitap heyecanla okundu. İlk buluşmanın olduğu ay korona Türkiye 'ye henüz gelmediği için yüz yüze buluşmanın keyfi yaşandı. Herkes çok mutlu oldu. Herkesin nasıl saç, gözü, boyu gibi fiziksel özellikleri farklı ise, aynı kitabı okurken almış olduğu haz, içinden seçtiği sözler, alıntılar da bir o kadar farklıydı. Kimi sinirlenirken kimi üzülmüştü; paylaşımlar git gide derinleşmişti. Biz okurlar bir bütündük artık.

İkinci kitap biraz daha felsefi olsun dedik ve Milan Kundera 'Var Olmanın Dayanılmaz Hafifliği'ni okuduk. Kitabın içindeki felsefe daha önce ilgisi olmayanları bile etkiledi. Zaten amaç farklı türleri bir araya getirip konuşmak ve paylaşmaktı.

Mart ayına gelindiğinde korona artık bizimleydi ve yüz yüze buluşmalara ara verilmesi gerekiyordu. Bu duruma üzülürken bir şey

daha fark ettim; yüz yüze buluşmalar sadece kendi bulunduğumuz şehirden ibaretti; ama çevrimiçi platformda herkesle bir araya gelebilirdik.

Her şehir artık birbirine eşit uzaklıktaydı. Biz Ocak 2020 'den bu yana bunun keyfini yaşıyoruz. Bursa, İstanbul, Antalya ve Van 'dan kitap kulübümüze katılan, bizimle paylaşımında

bulunan üyelerimiz var. Kitap kulübüne katılan her bir üye bizimle yılda sadece on iki adet kitap okumuş oluyor. Bunun yanında düzenli olarak yaptığımız paylaşımları takip eden, bizi takip ederek merak eden, yazan takipçilerimiz var.

2021 yılı gelmek üzere kitap seçimini yine sosyal medyada düzenlediğimiz anket ve sorular ile tamamladık. Şu anda 2021 yılında okuyacağımız 12 kitabımız hazır, biz bunları okurken bir yerlerde birilerine daha faydamız olur mu dedik ve 'Bibliyofil Kulübü' takvimini hazırladık. Her birimizin masasındaki bu takvim birilerine iyilik olarak yine geri dönecek.

Irvin D. Yalom 'un 'Nietzsche Ağladığında' kitabında dediği gibi daha çok okuyup bizi diğer kitapların üzerine çıkacak bir sürü kitap var ve bunları arıyoruz. Bibliyofiller olarak okumaya ve çoğalmaya devam...

GELECEĞE KAPI

İnsan sosyal bir varlıktır ki bence canlı olmanın gerçeğidir bu. Nasıl ki hayvanların duyguları vardır... Bazıları ömür boyu eşini arayıp, onlar ölünce üzüntüden kendileri de ölürler. Mesela bitkiler; gün ışığını görüp yaprak açarlar ve güneşi selamlarlar. Doğadan ya da insanlardan su, toprak, ilgi beklerler. İnsanoğlu da böyledir. Hayatında sevgi ve umut ister.

Akıl denen şey bize bahşedildiği için tüm güzel duyguların tam tersini yaşamaya ve hissetmeye başlamışız. Teorilerim doğru olmayabilir ama tüm hissettiklerimiz gerçek. Zaman geçtikçe kinimiz de nefretimiz de büyümüş. Bunlara paralel olarak hayata zararımız da! İnsan insana muhtaçtır dedik, doğru ama yaşama tutunmaya, suya ve nefes almaya da muhtacı. Kendi içimizde çok fazla ayrılıyor. En akıllısından ruh hastasına, en duygusalından en hissizine... Umuda muhtaç olanı da var, kucağında ki bebeği için sağlıklı bir geleceğe ihtiyacı olanı da. Tüm bunlar içimizde barınırken unutmaya da çok yatkınız; anahtarları evde, yemeği ocakta, Salıyı

Pazartesi'de, ruhumuzu başka şehirlerde, doğayı hiçlikte... Binlerce yıldır dünyada yürüyoruz. Şehirler dikiyoruz içine; tahmin edemeyeceğimiz büyüklükte aileler kuruyoruz, yarınlar inşa etmeye uğraşyoruz... Sonra bir gecede hepsi bombalanıyor. Her millet kendi tarihini geleceğe taşıyor. Kendini dünyaya kazımaya çalışıyor. Sanki evren onları yutmayacak, kendi dengesini sağlayamayacakmış gibi. Yapabileceğimiz ufak bir hatada parçalanmamız o kadar kolay ki! Bazen bu hata; sevdiğimiz birini kucaklamak bazen ise yanlış bir doğruya inanıp o yoldakilere güvenmek oluyor.

Birbirimize sözler vermiş, kendimize yollar çizmiştik. Ama sırf unuttuğumuz şeyler yüzünden minik hayatlarımızı değil, gezegeni tehlikeye attık. Aslında hayır ya! Biz gezegenden silindiğimiz anda doğanın her bir damlası derin bir nefes alacak. Bizimse tüm varlığımız, hayallerimiz, kurduğumuz anarşiler, tapığımız tanrılar, inandığımız felsefeler, dünümüz ve yarınlarımızla silinip gidecek. Hayat eve sığar dedik ama insanlığı bir gezegene sığdıramadık!

CHARLOT

Televizyonun kumandasını kaptım, zapladım, zapladım... Kanallar değiştiği kabaca bağırıp duran insanları görüyordum. Görgüsüzlüğün kahramanları haklı çıkma derdindeyken, ne yazık ki “en çok bağırın en haklı sayılır” çağında olmamıza rağmen ben halen gördüklerime dehşetle bakıyor “cık cık “yapa yapa geziyordum kanaldan kanala ve bingo! Bir de baktım sessiz ve de siyah beyaz bir film... Hem de evvel zaman içinde kalbur saman içinde. Melon şapkalı bir adam, elinde bir baston, ayağında koca ayakkabılar hani tanırıyorsunuz, tek bir kelime dahi etmeden dünyayı güldürmeyi başaran adam.

Büyük ayakkabıları ile camlarımız ardından geldi. Renksiz ve sessiz bir dünyadan bin bir renk ve kahkaha getirdi bizlere. Şarlo, Charlie Chaplin ‘in ününü geçmişti belki ama Charlie başka başarıya da imza atacaktı. Öyle cesurdu ki; Hitlerden bile daha Hitler olmuştu. Tüm dünyaya birçok mesajlar yollamıştı ancak mesajların bedeli ise suçlamalar ve yasaklar olacaktı. Hadi açalım kara kutumuzu da ondan gelen mesajların sinyalleri girsin içine. “The Kid” filminden yolladığı şefkat sinyallerini yakalayabiliniz mi? Hepimizin gözünün önüne, kapının eşğinde oturdukları o sahne gelmez mi? Yoksulluğa ve yokluğa rağmen verdikleri “hayattayım, ben varım” mücadelesi ve macerası, çocuğun da Şarlo’nun da yüzüne kazınmamış mıdır? Chaplin’in o bakışları haksızlığa vurulan darbeler gibidir. Peki ya tesadüfen bulduğu Jack’i asla bırakamayışı ve onu sahip-

lenmesi hepimizin kalbini eritmez mi? The Kid’te anlattığı bizzat kendisi midir? Modern zamanlarda toplumsal düzenin bozulması, işsizlik gibi sosyal konulara yaptığı eleştirileri de yakalamışsınızdır eminim. Ya şehrin ışıklarına ne demeli? Ağlasak mı gülsek mi bilemedik!

Rivayete göre Einstein ile adamımız Charlie Chaplin bir davette karşılaşırlar. Albert Einstein, Charlie Chaplin’e der ki: “Sanatınızda en çok hayran olduğum nokta ne biliyor musunuz? Evrensel oluşu. Tek bir kelime bile söylemiyorsunuz ama bütün dünya ne demek istediğinizi anlıyor.” Üstat ise pası şöyle gole çevirir: “Doğru ama sizin şöhretiniz çok daha muazzam. Çünkü kimse ne dediğinizi anlamıyor ama yine de bütün dünya size hayran.” Zamana meydan okuyan adamlar ve kadınlar iyi ki var. Aslında bizim de Charlie Chaplin’e çok benzeyen, güldürürken düşündüren bir kahramanımız var. O bizi öyle güldürdü öyle inandırdı ki hep bizimle yaşamaya devam ediyor ve biz onu çok seviyoruz.

Sessiz kahraman Charlie Chaplin nam-ı diğer Şarlo; yapımcı, yönetmen, oyuncu, senarist, modern palyaço, sinemanın yeni kanatlandığı zamanlardan günümüze kadar uçan bir ekol, bir efsanedir. Son sözü ona vermek istiyorum: “Konuşursam beni sadece İngilizce bilenler anlayacak ama sessiz bir filmi herkes anlayabilir.” Bütün evreni yüreğine sığdıran adam sen müthiş bir detaysın. Artık bize bir Charlie Chaplin yapıtı izlemek farz oldu.

Eski defterleri karıştırmak iyi gelir bazen. Yıllar içindeki değişimine şahitlik eder insan. “Nerelerden nerelere gelmişim?” sorusuna cevap ararcasına. Bazen bulur da cevabını. Bulamadığı esas şey bu sürecin nasıl vuku bulduğudur. Zaman zaman kendi içinde bu nasıllara cevap vermeye çalışsa da hep bilir içten içe, esas cevapların bunlar olmadığını. İşte tam da bu noktada yeni bir bilmeceyin içinde bulur kendini, “iyi de nasıl oldu?” Bir sürü gerekçe sıralar kafasında. Yaşadıklarından çekip aldıklarıyla yeni taşlar yapar da ‘nasılın’ başına takmaya çalışır. Ne beyhude bir çabadır bu! Yaptığı her taş küçük gelir ve ölçüyü bir türlü tutturamaz. Sanki her defasında ‘nasıl’ şekil değiştirmektedir. Bu devinimi takip etmek bir süre sonra imkânsızlaşmaya başlar. İnsan yorulur, pes etme noktasına gelir. O anda pes etmeyip bu durum üzerine tefekkür etmeye başlarsa, yolu yeni bir kapıya açılır. “O kapı nedir?” dersiniz; nasıllara cevap bulamayanların bu arayıştan vazgeçip esas yöne döndükleri an geçtikleri kapıdır, ‘neden’ kapısı. Bu kapının ardında; kolaylık, ferahlık, her soruya kesin cevap gibi hazır sunumlar bulunmaz; lâkin burada sorduğunuz sorulara tatmin edici nitelikte cevaplar sizi beklemektedir. “Bu mu yani?” diyenleri duyuyorum, evet bu. İnanın daha fazlasına ihtiyacımız yok. Bizi aşan mevzuların bizi ihya etmediğini çok zamanlar deneyimledik. İnsanı tam manasıyla tatmin edecek şeylerin bu dünyada olamayacağı da aşikâr. Neden mi? Gelin cevabı matematikle verelim. Matematikte sayı kümeleri sonsuzdur. Üstelik doğal sayılar ve tam sayılar gibi bazı kümeler, sayılabilir sonsuzdur. Bunun yanında, iki sayı arasında da sonsuz tane sayı vardır. Ama her defasında dönüp dolaşırsınız ve sonsuzluğun belirsiz olduğu noktasına geri dönersiniz. Ve hiçbir çözüm kümesine sonsuz noktaları dahil edemezsiniz çünkü; sonsuzdaki sayılar hiçbir sayı kümesinin elemanı değildir. Sonsuzluktan yola çıkıp yine bir sona çarparsınız ve bir küçük parantezle bu sonu işaretlersiniz. Nihayetinde sonsuzluk kavramını sonlu aklınızla anlamlandırmada istenen sonuca varamazsınız. O hâlde sonsuz olan insanoğlu, sonlu olan elemanlarla sonsuzluğu tam manasıyla idrak edemez. Matematik tamamen zihinsel bir süreçtir, elle tutup gözle görme ihtiyacı his-

setmezsiniz. Daha çok zihinsel bir yolculuğa çıkmış olmanın hazzını yaşarsınız; lakin bu yola aklınızla çıktığınız için ve akıl da sınırlı olduğu için varacağınız yer yine sınırlı bir son noktadan ibarettir. İşte bu yüzden; varlığıyla sonsuz olan insan, maddesiyle sınırlı olan bu dünyada aradığı hiçbir şeyin tam karşılığını bulamaz. Bu bir noksanlık değil, işin doğasında olan bir durumdur. O halde insanı tatmin edecek cevapları bulabilmek çoğu zaman yeter de artar bile. Esas mesele bunun farkına varmakta! Bu idrakin kapısına uğramayan beşer, bulduğu cevaplarla yetinmeyip hep yenilerinin peşinde koşmaktadır. Bir gül bahçesine girip en güzel gülü bulmak için hep bir sonrakine baka baka bahçenin sonuna varır. Üstelik geri dönme imkânı da yoktur. Çünkü her gün, ömür defterine düşen bir gül yaprağıdır. Ve bu gül yapraklarını tekrar bir araya getiremez. Bu yaprakların neden düştüğüne vakıf olan insanın ömrü gül kocar. “Nedenleri sağlam olan insanlar nasılları kolayca bulur.” der Gökhan Okçu Hocam. Ben bu konuda biraz daha farklı bir yol açma derdindeyim. Nedenlerin güçlü olsun; nasıllar kendi yolunu bulsun. Sen sadece onlara yol aç ve gerisini akışa bırak. Nasıllar bizim kontrolümüzde değildir; döner dolaşır, büyükler küçülür, olmazlar olur ve yol bulunur. İşte bu yüzdendir; nasılların sırrına vakıf olamamamız. Benim tutunacağım şey ‘neden’ dalıdır, hem de dört elle. “Neden nefes alıyorum, neden sabah uyanıyorum, neden işe/okula gidiyorum, neden mevsimler değişiyor, neden dünya dönüyor, neden kavga ediyoruz, neden akıl etmekten bu kadar aciziz, neden şükretmiyoruz?..” Tüm bu soruların cevabını 9. yüzyıldan Bâyezîd-i Bistâmî veriyor:

“Hakikat aramakla bulunmaz, lâkin bulanlar hep arayanlardır.”

“Arayıp bulmalı
Satır satır, hece hece
Ya gündüz yahut gece
Olsa da bir bilmece
Bir bilene sormalı
Kendini kendinde bulmalı...”

(Yedi Güzel Adam dizisinden alıntıdır.)

KENDİNİ KENDİNDE BULMALI

LÜKS MÜ İHTİYAÇ MI?

Düşüncelerimizin hislerimizi bastırıldığı ve gözlerimizin görmekten çok sadece bakmaya odaklandığı zamanlardan geçiyoruz; geçerken de çoğu şeyi bir daha eskisi gibi bulamayacağımız biçimde, darma-dağın ediyoruz. Çılgına dönüşlerimizin bilançosunu “kaçırılmayacak fırsatlar, şahane günler, süper haftalar...” adı altına saklıyoruz. İhtiyaç listemiz oldukça kabarık!

Özgürlük dediğimiz şey bir bakıma insanın iradesini kontrol edebilmesi değil midir? Karar verme gücü; eleştirebilmek, hayır diyebilmek ve reddetme yetisine sahip olmak.

“İnsanlar ölmeyi bildikleri sürece özgürlük yok olmayacaktır. Hayatta beni mutsuz edebilecek en büyük şey; lükse alışmaktır.” diyor komedi ustası Charlie Chaplin.

“Benim için önemli olan veya tam olarak ihtiyacım olan şey nedir? “sorusu, insanı ayakta tutan, iradeli ve bazı değerlerin farkında olarak bir yaşam sürmesini sağlayan motivasyon sorularından biri belki de.

Ya da soğuk su etkisi yaratan çünkü; bazı zamanlarda o soğuk suyu suratına çarpmadan uyanamıyor insan!

Hazzın mutluluk zannedildiği, lüksün ihtiyaç olarak algılandığı bir periyotta, sadelikle içi geçmişlik terazisi eşit tutuluyor ne yazık ki!

“Bütün yolları ben yürüyeyim ama ayaklarım hiç kirlenmesin” diyen insanların trajikomik haliyle, “Geçip giderken bir tohum da ben ekeyim. Varsın elim ayağım çamur olsun. “diyerek didinenlerin dünyasında çığ gibi büyüyen, anormal şekilde normalleştirilmeye çalışılan bir alışkanlık biçimi var: Lüks alışkanlığı. İnsanın ayağını yerden kesen, yürüdüğü yolların keyfini çıkarmaktan, var olmanın amacını düşünmekten alıkoyan şey tam da bu işte; lüks olanı bir süre sonra ihtiyaç gibi görmek ve buna göre yaşamak. Hayatı maddesel ve haz odaklı algılamak ve buna rağmen huzurlu olmayı beklemek, onu dışarıda aramak. Oysa her güzel şey içsel bir yolculuktan doğar. Bizi besleyen, doyuma ulaştıran,

hep elle tutulamayan, gözle görülemeyen şeyler olmuştur; ama bunun için derinleşmek gerektiğinden ve derine inmenin, öze dönmenin vereceği sancıyı bildiğimiz için yüzeysel yaşamayı tercih ederiz. Bu nedenle de hayatla sürekli boşluk doldurmaca oynarız. Hazzımızı ötelemektense ruhumuzu aç bırakmayı, gerçeklerden kaçmayı yeğleriz. Bunun sebebi, ruhumuzu doyuracak olan kaynakları zamanında keşfedemememiz ve sonrası için de artık o kaynaklardan beslenemeyecek kadar gereksiz bir sürü şeyle tıka basa dolu hissetmemi; belki de ruhumuzun üzerine ördüğümüz o kalın duvarlar olabilir. Oysa sıradanlığın ve sadeliğin güzelliğini fark etmiş birinin kalp rahatlığı kimsede yoktur. Çünkü o hayatın kendisiyle ilgilenir, hayatın içindekilerle değil! Böylece yaşamaya odaklanabilir. Bedeninin, ruhunun, yaşamının; bir gülümsemeyi bir acıyı paylaşmanın mutluluğunu ve insanlarla ilişki kurmanın ayrıcalığının değerini biliyordur. O yüzden sıradan olmak onu incitmez, öfkelenmez, huzursuz biri

yapmaz. Biricik olduğunun, parmak izi kadar özel olduğunun zaten farkındadır. O sadece özünden hayata geçirdiklerinin, sıradan ve sahte olmamasına özen gösterir.

Huzur; Sevmeye, sevmeye, gülmeye, paylaşmaya, farklılıklarımızla bir arada olmaya ihtiyacımızın olduğu şu kısacık ömürde, gücümüzü artıran değerlerin bize kattığı güzellikleri görebilenindir. Ufalmanın en etkili yolu; sürekli daha büyüğün, daha gösterişli olanın peşinde koşmak olsa gerek. Dışarıdan ihtişamlı görülebilir; fakat ya içerisi ne alemde, kim bilir? Şaşıla perdeler ardında kırık dökük yaşamlar can çekişiyor. Gereklik kipleri bahane edilerek, mecburiyetler adı altında geçirtilmiş zamanlar, duygular... Hakikatten bihaber, hep bir parça eksik... Tamamlanır elbet; ama ne zaman? Toprağa girince mi yoksa yaşarken görmeyi bilince mi?

MENDİL

Ey gölgeme hasret, pürüzlü duvar!
 Geldim yine, omzum yanı başında.
 İçimde buz gibi kış, geride umarsız bahar.
 Zihnim baygın, dolaşır soğuk kollarında.
 Varlığımın nişanesi gölgem durmaz, kaçar,
 Boğmak için beni, yokluğun karanlığında.

Ey gözyaşıma susamış mendil!
 Tenin, ellerimde ipeksi bir hüznün...
 Hüznün; sönmeyi unutmuş isli kandil.
 İçme damlaları, geceye dönecek yüzün!
 Dökeyim istediğin kadar dil...
 Tüketme adımları, gelmeyecek gündüzün.

KAĞITTAN TURNA KUŞUNUN ETKİLEYİCİ ÖYKÜSÜ

Geçenlerde ablamla kâğıt katlamaya merak saldık. Kâğıttan gemiler, gömlekler yaptık. Araştırmaya devam ederken aklımıza kâğıttan turna kuşu geldi. Hikayesi bizi o kadar etkiledi ki; sizlerle de paylaşmak istedim. Küçük Sadako'nun hikayesini anlatacağım sizlere. Bilirsiniz Hiroşima'ya yapılan nükleer saldırıyı. Sadako ne yazık ki radyasyondan etkileniyor, yıllar sonra da kanser oluyor.

Japon geleneğine göre kim kâğıttan bin turna kuşu yaparsa, dileği gerçek olurmuş. Küçük Sadako iyileşmek için başlıyor kâğıttan turna kuşu yapmaya. Sadako, 644. turna kuşunu yaptıktan sonra hayata gözlerini yumuyor. Onu sevenler ise Sadako'nun son dileğini gerçekleştirip, kâğıttan turna kuşlarını bine tamamlıyor. O günden sonra kâğıttan turna kuşu, umudun, iyiliğin ve barışın simgesi haline geliyor.

Sevgili Nazım Hikmet'in Sadako için yazdığı şiir:

“KIZ ÇOCUĞU
Kapıları çalan benim
Kapıları birer birer.

Gözünüze görünemem
Göze görünmez ölüler.

Hiroşima'da öleli
Oluyor bir on yıl kadar.
Yedi yaşında bir kızım,
Büyümez ölü çocuklar.

Saçlarım tutuştu önce,
Gözlerim yandı kavruldu.
Bir avuç kül oluverdim,
Külüm havaya savruldu.

Benim sizden kendim için
Hiçbir şey istediğim yok.
Şeker bile yiyemez ki
Kâğıt gibi yanan çocuk.

Çalıyorum kapınızı,
Teyze, amca, bir imza ver.
Çocuklar öldürülmesin,
Şeker de yiyebilirsiniz. “

Var mısınız kâğıttan bin turna kuşu yapmaya?

SESSİZ SİNEMA GÜLMİYİ SEÇMEK

“ Aysel! hadi güzelim şu çamaşırları da getiriver, bak ellerim deterjanlı, su soğumadan onları da yıkayıvereyim, hadi yavrum. “

“Tamam yenge hemen getiriyorum, sonra banyoya gireceğim ben. “

“Tabi tabi hemen gir, geç kalmayalım filme ağabeyin kızar.”

Aysel benim görümcem. Bu eve gelin geldiğimde ufacıktı. Ona bazen ‘yavrum, kızım’ diye seslenirim. Zaten bütün görümcelerim benim elimde büyüdü sayılır, en küçüğü de o. “Kaç yıl oldu sahi? Altı yıl olacak. “ Yetmiş dört yılının Ağustos’uydu. Önce Temmuz’da birinci Kıbrıs çıkartmasında nişan yaptık. Ardından bir ay sonra ikinci Kıbrıs çıkartmasında düğün. Karartmalara, çıkartmalara denk gelmesi tövbe komik valla. “Ne acelen vardı, düğün diye öldün mü, yaşın mı geçmişti? “ diyeceksiniz. Yok yahu! Daha on dokuzuma yeni girmiştim. Ama benim beyim öğretmendir. Tayini çıkacak olunca o tarihlerde, uzatmayalım dedik yaptık nikâhı. Bir de çalgıcıları çağırıp düğün yaptık. İşte hepsinin üstünden altı yıl geçmiş bile. İki tane de oğlan oldu benim. Bir de kızım olsa şöyle babası gibi çakır gözlü...

Çamaşır da dağ gibi olmuş. Eee üç evin çamaşırları bunlar. Bir otururuz başına görümceler, eltim, ben, bir gün sürer yıkamak bu ateşin üstünde. Ellerimiz uzun bir süre soyulur ya ne yapalım, zevklidir de yine birlik olup işleri halletmek. Şimdi herkes hazırlanıyor. Çamaşırın sonu bana kaldı. Ben hemen hazır olurum çünkü. Benim oğlanları da halaları hazırlayıverir. Neye mi hazırlanıyoruz? Neye

olacak, açık hava sinemasına. En büyük eğlencemizdir. Nerdeyse her hafta gideriz. Küçük yerlerde öyle eğlenceli şeyler pek olmaz. Yıldan yıla bir festivalimiz vardır bahar aylarında. Zaten o da bir hafta sürer bir de düğün sünnet olursa oralarda eğleniriz. Çocuklar yine şanslı. Her yer bahçe toprak, onlara her yer çocuk parkı da... biz ne yapalım. Öğretmen hanımlarıyla bir araya geliriz ayda bir, işte bir de ev halkıyla sinemaya gideriz.

Sinema bizim eve yakın. Ondan korkum yok, hiç geç kalmayız. Bir hayırsever bahçesini sinema olsun diye bağışlamış da ne güzel olmuş, biraz gönlümüz açılıyor. Mandalına ağaçları kenardan çiçeklerini salar üstünüze mis gibi kokusuyla. Birer zafer veya efe gazozu alırız çocuklara bazen pamuk şeker, gofret. Biz de çiğdem yeriz, kabuklarını poşette biriktirip... Hem yerlere atmamak hem de sobada yakmak için. Velhasıl güzeldir buralarda film izlemesi.

İki hafta önce bir film geldi. Türkan Şoray’la Kadir İnanır oynuyor. Belki çalkalı çok olmuştur da bizim buralara biraz geç gelmiştir. Bir güzeldi film... Belki yüz kişi, bir de duvarların üstündekiler, hepimiz şiştik ağlaya ağlaya. Kadir İnanır’a çok kızdık. Bırakıp gitti sultanı kucağında bebese. Sonra Ahmet Mekin kadınla çocuğa sahip çıktı. Aynı benim bey gibi gök gözlü. Türkan da hakikatli çıktı; ama geri dönmedi bırakıp giden o adama. Ne demişti sonunda? “... Sevgi emekti. “ Ah ne güzel filmi.

Bazen unutuveririm filmleri ama iki ay önce gelen Kemal Sunal filmi de pek bir güzeldi. Kibar

Feyzo adı. Pek severiz zaten, pek komik oyuncudur. Sevmeyen var mı zaten Kemal Sunal'ı? Allah uzun ömürler versin. Hem komikti film hem de dokundu anlattıkları. Köylünün dertlerini, aşiretlerin, ağaların zulmünü, insanların eşit yaşamadığını, valla çok güzel anlatmışlar. Benim bey Şener Şen'e de hayrandır. "Bütün roller yakışıyor adama. O kadar iyi olup da kötü, üçkâğıtçı rolleri hem de bu kadar komik nasıl canlandırır? " der durur hep. 'Kibar Feyzo' da ağaydı ya! Allah ona da uzun ömür versin. Türkan'ın filminde çok ağladık, 'Kibar Feyzo'da da çok güldük. İşte hayat böyle diye ibret aldık kendimizce.

Bugün sinemada hangi film var bilmiyoruz. Zaten her seferinde haberimiz olmuyor filmlerden. Bazen afişlerden bakıyoruz ama o gün hangisi denk gelirse... Tabi ev halkı uygun olmadığı zamanlarda bazen kaçırıyoruz filmleri. Ama bütün ilçe yoğun istekte bulunduk mu bir daha gösteriyorlar filmi, o zaman seviniyoruz.

Çamaşırlar bitti. Benim oğlanlar da hazırlanmış, bahçede topaç oynuyorlar. Görümcüler süsleniyor. Bekâr kızlar tabi, ne güzel olurlar şimdi. Ben de üstüme yabanlık bir şeyler giyeyim. Hah dış kapı açıldı, benim bey de geldi. Okuldan sonra kahveye giriverir bazen, oradan geliyor. Çok okur, çok kültürlü öğretmendir. Onun için tiyatro, sinema ne bulursak götürür. Geçen sene İzmir Fuarında 'Deveküşü Kabare'nin oyununa bile götürmüştü. 'Zeki ile Metin' ne güzel adamlar, göbeğimiz çatlamıştı gülerken.

- Hadi bakalım hazır mısınız? dedi. "Film başlamak üzere!"

- Hazırız ağabey dedi kızlardan bir tanesi. Oğlanlar bacaklarına yapıştı babalarının.

-Bu akşam çok güzel bir film var sinemada, afişini gördüm.

- Hangi film ağabey-? Tarık Akan mı Cüneyt Arkın mı? dedi kızlardan biri.

- Fatma mı Türkan mı? dedi diğeri.

- Hiçbiri! dedi ağabeyleri. Sürpriz ama çok güleceksiniz.

En arka evden kayınvalide de görüldü.

-Nejat'ım ben de sever miyim gelsem, sizinle izlesem? dedi. Basma elbisesini de giymiş çoktan, emrivaki yapmak için.

-Valla sen sever misin bilmem ana ama istersen gel,

nasıl olsa hazırlanmışsın.

Bahçedeki üç evden ve bahçeden kakhaha sesleri yükseldi.

Hafta içi yalnızca akşamları film olur. Sinemacının gönlüne göre ya yedide ya sekizde. Hafta sonu bir matine bir suare. Ama söz verdi sinemacı, yazın arttıracak filmlerin saatini. Hem de seyirci azalana kadar gösterecek bazı filmleri, belki bir ay beki daha fazla. Bu akşam sekizdeydi film. Başlamasına on dakika ya var ya yoktu. Cümbür cemaat vardık oturduk yerimize. En önün bir arkası toptan bizim. Sonra ekran karardı, bir sessizlik oldu, çocuklar bile pür dikkat... Sonra film başladı, siyah beyazdı. Ekran da Şarlo yazıyordu bir de yabancı isimler. Eyvah! dedik, yabancı filme gelmişiz. " Şimdi kim okuyacak alt yazıları? Çocuklar mı kaynana mı? " Bir adam görüldü ekranda böyle kemikleri yanası, Hitler gibi bıyıkları var. Yaşlı da değil ama elinde bastonu var bir de komik yürüyor ki; sadece ona bile güler insan. Sanki palyaço gibi. Başladık şimdiden kıkırdamaya.

Bir yandan da anlamaya çalışıyoruz filmi. Yook, alt yazıdan değil. Filmde hiç söz yok ki zaten. Onun için anlamaya çalışıyoruz ya. Küçük görünce bir elinde çiğdem öbür dirseğiyle beni dürtüp duruyor, "Yenge ağabeyime sorsana ne zaman konuşacaklar? " "Şişt! diyor ağabeyi. Bu sessiz sinema, izle sadece."

İzliyoruz... Sonra sözsüz de olsa sessiz de olsa film olabileceğini, meramını insanlara konuşmadan da anlatabileceğini anlıyoruz. Yeter ki anlamak isteyen olsun karşında. Üstelik çok da gülüyoruz Şarlo'ya. Ama aynı Kibar Feyzo gibi çok da şey anlatmak istiyor aslında. Sadece güldürmüyor film bizi. Hepimiz çıktıktan sonra aynı fikirdeyiz. Varsın Yeşilçam gibi ağlatmasın. Fakir ama gururlu delikanlılar, narin kadınlar... Bundan sonra biz hepimiz Şarlo'cuyuz. Çocuklar ve kaynanam bile!

Aradan bir ay geçiyor, bahçede, ağaçlardan portakal koparıp yerken kaynanam görünüyor evinden. Bir bakıyoruz bastonunu almış Şarlo gibi yürüyerek bize doğru geliyor. Çocuklar da ocaktaki yanmış kömürden dudak üstlerine Şarlo bıyığı sürüyor. Ve alıyor bizi bir gülmek hem de mahalle dolusu kakhahayla. Ve biz onun sayesinde gülmeyi seçiyoruz. Acılara, korkulara, umutsuzluklara... Var ol Şarlo, ömrün uzun olsun.

ÖĞRENMEK

“Tarih: 7 Aralık 1942...2. Dünya Savaşı tüm yıkıcılığı ile devam etmektedir. Amerika’da yayın yapan bir radyoya dünyaca ünlü birisi konuk olur. Aynı zamanda bu radyo Türkiye’de de çevirisi yapılarak “Amerika’nın Sesi” adıyla yayın yapmaktadır.

Radyo sunucusunun amacı Türkiye’yi Amerika’nın yanında Almanlara karşı savaşa almaktır. Radyonun sunucusu, dünyaca ünlü konuğuna “Şu an bizi Türkiye’den de dinliyorlar, onlara ne söylemek istersiniz?” diye sorar.

Dünyaca meşhur o konuk, sunucunun savaş çağrısı amacıyla sorduğu bu soruya tüm Türkiye’nin şaşkınlığa uğrayacağı şu cevabı verir:

“Elbette, onlara bir Nasreddin Hoca fıkrası anlatmak istiyorum.”

O anda radyoyu dinleyen Türk halkı bu duruma fazlasıyla şaşırır. Herkesin hayran olduğu o kişi, Nasreddin Hoca hayranıdır, onu tanıyor ve biliyor...Derken o ünlü kişi fıkrayı anlatmaya başlar; “Hoca’nın bir gün kapısı çalınır... Hoca kapıyı açar, gelen komşusudur.

-Hoca, eşeğini ödünç alabilir miyim? der. Hocanın eşeği vermeye niyeti yoktur.

-Eşeğim burada yoktur, diye cevap verir.

Komşu arkasını döner tam gidecekken, ahırdan eşeğin anırma sesleri gelir. Bunun üzerine komşu sinirlenerek:

-Hoca hoca! Utanmıyor musun şu sakalınla yalan söylemeye, der.

Nasreddin Hoca ise şu yanıtı verir:

-Be adam! Bana mı inanıyorsun yoksa ahırdaki eşeğin anırmasına mı?

Radyodan bu fıkrayı anlatan o dünyaca ünlü kişi daha sonra cümlelerine şöyle devam eder:

Beni Türkiye’den dinleyen hayranlarıma söylemek istediğim şey şudur; insanlar artık bir karara varsın! İnsanlığın sesini mi dinleyeceksiniz, yoksa eşeklerin anırmasını mı?”

Birkaç gün sonra Türkiye’de Vatan gazetesi o dünyaca ünlü kişinin radyodan anlattığı bu söyleşiyi yayımlar ve yazının yanına da dönemin diktatörü Hitler’le dalga geçtiği filmdeki ünlü fotoğrafını koyar. Sırf bu söyleşiyi yayımladığı ve fotoğrafı gazetesine koyduğu için Vatan Gazetesi iki aylığına kapatılır. O dünyaca ünlü kişi ve Nasreddin Hoca’nın hikayesi işte böyleydi... O dünyaca ünlü kişi kim mi? O kişi Charlie Chaplin’dir.”

İlk defa Sunay Akın’dan dinlemişim bu hikayeyi.

Çok sevdiğim ve küçükken çok izlediğim Charlie Chaplin'e saygım bir kat daha artmıştı bu hikayeyi duyunca. İnsanlığa bu kadar duyarlı olan bir insanın kültürümüzü tanıması ve bizden bir fıkra ile programı kapatmasından daha muazzam bir şey olmazdı herhalde şu dünyada. İletişimin o kadar çok konuşulduğu, işini kaliteli yapmanın her zaman çok konuşulduğu dönemde verilebilecek en güzel cevaptır bence bu hikaye. Bir ülkeye o ülkenin kültürüyle seslenmek ve aynı zamanda da mizah yaparken dünyadaki mizahçıları da okumak. Çıkarılabilecek çok ders var bu hikayeden, Charlie Chaplin'in hayatından. Önemli olan sadece biraz araştırmak ve okumak.

Yaşamak marifet ister, hele ki başkasının hayatından öğrenerek yaşamak başlı başına sanatkarlıktır. Buna inanıyorum ben daima. Başkalarının hayatından ne öğrenebiliriz diye araştırıp duruyorum. Öyle bir noktada denk gelmişim Charlie Chaplin'e.

"Felsefem özgürlüğe inanmaktır, silahım gülmektir, lisanım ise kalbimin sesidir." Diyerek açıklar Charlie Chaplin felsefesini, yaşama biçimini. Gerçekten hangimiz yapabiliyoruz bunu? Ufak da olsa yapabiliyorsak ne mutlu bize ya da şöyle der Charlie Chaplin " Amacınız zarar vermekse, güce ihtiyacı-

nız vardır. Diğer her şey için sadece sevgi yeterlidir." Sevginin bu dünya için ne kadar önemli olduğunu anlatır bu sözüyle. Bir gün sorarlar kendisine neden sessiz film diye;

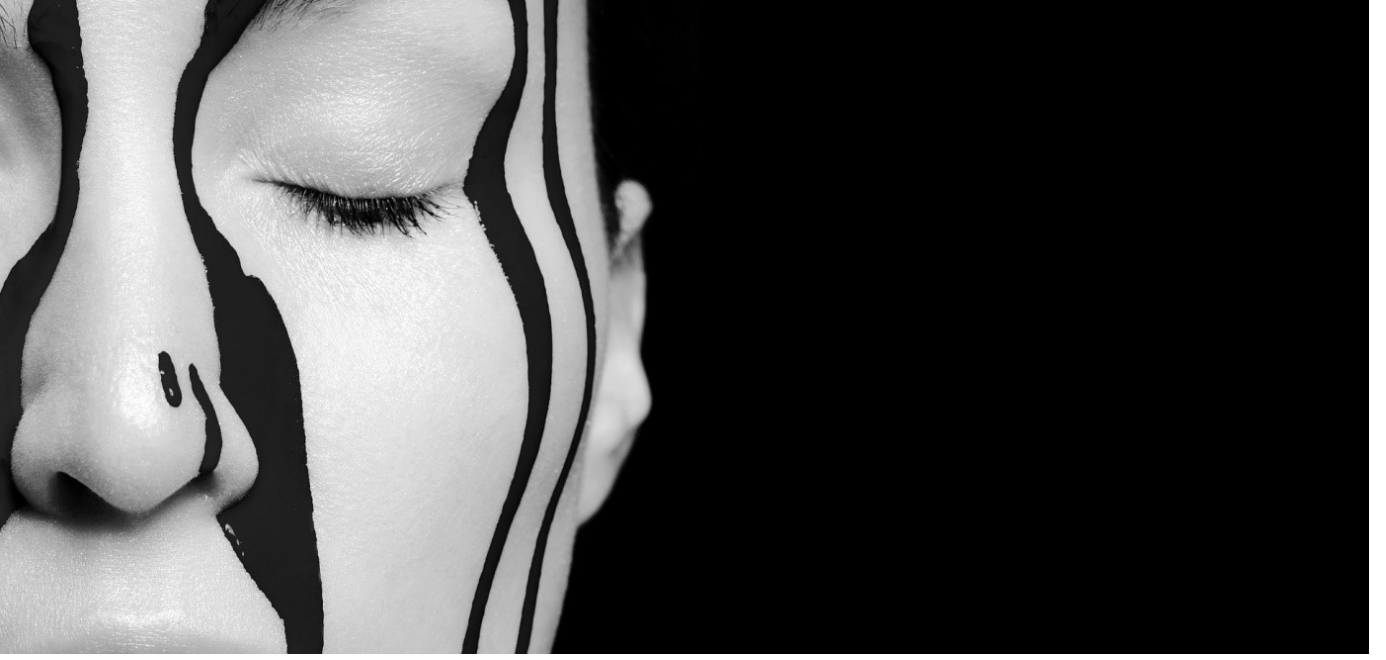
"Konuşursam beni sadece İngilizce bilenler anlayacak ama sessiz bir filmi herkes anlayabilir ve dünya ABD'den ibaret değildir." Der. Belki de bu kadar basittir olay ne dersiniz? Sadece tüm dünyayı gönlüne sığdırmakla düzelecektir yaşadığımız sorunlar. Böyle bir hoşgörü lazımdır belki de umudumuzu her daim yeşertmek için.

Yaşam çok kısa hepimiz için bazen hüzün, bazen sorun; ama her daim umut ve asıl olan Charlie Chaplin'in de dediği gibi şunu yapmayı unutmadan yaşamaktır.

"Kahkahasız geçen bir gün, harcanmış bir gündür."

Çok zor değildir gülmek, çok basittir; ama unutturuz bunu yapmayı. Unutmayalım lütfen, yirmi yaşında da olsak, yetmiş yaşında da olsak hatırlayalım bunu. Yoksa hayat gerçekten çok zor gelir bize. Çünkü hayat aslında;

"Hayat dar alanda trajedi, geniş açıda komedidir."

KİLİT

Kendini rutinleşen bir ömrün içinde hissediyordu. Her gün bir diğeriyle aynıydı. Aynı nefretler, aynı kaygı ve endişeler, aynı korkular ve aynı ruh çöküntüsü... Çevresine nefret ve kibir ile bakan bir çift göz, kendini bir simülasyonun içinde hissediyordu. Düşüncelerle dolu, bir hayli ağır aklı ve hissetmeyi unutmuş boş bir kalp... Ne istediğini, ne hissettiğini kendine sormayalı uzun zaman olmuştu. Uzun zaman önce vermişti hayatının iplerini başkalarının avuçlarına. Bu nasıl bir ömürdü? Hep düşünürdü. Düşünceler oğul veren bir arı kovanı gibi aklına ve tüm hücrelerine sirayet etmişti. Ne istediğini bilmez haldeydi. Nasılsa kontrol başkalarının elindeydi. Onlar kendisi için en doğru(!) olanı isterlerdi. Uzakta ne de rahat ve umursamaz görünürdü. Ancak içinde öyle bir çıkmazdaydı ki... Yüreğinin bir odacığına kilit vurulmuş; kendisi bile giremiyordu. Ruhu serzenişlerine devam ediyor; yüreğinde dolduramadığı bir boşluğun, ruhunu kaplayan sancısını reddediyordu. Hissetmeyi reddetti.

Başkaları onun hayatının kaptanıydı. Kendine bir şans verse anlayacaktı; aslında tüm insanların kendi doğrularını sunduğunu. Ne kadar eşsiz bir varlık olduğunu bir fark etse; kendine bir şans verse ruhundaki puslu hava dağılıp güneş doğacaktı. Kendini zincirlemişti sanki. Yüreğinin en ücra köşelerinden gelen çığlıkları duymazlıktan geleli yıllar olmuştu.

Hep güçlü olduğunu söylerdi; ona göre ağlamak acizlikti. Gözyaşları içine akmış sel olmuştu; farkın-

da değildi. Keşke ağlayabilseydi, o gözyaşları yüreğine akacağına.

Puslu bir havada, içindeki boşluğu bir nebze unutabilmek ve ondan kaçabilmek için yollara attı kendini. Yorulmuş olacak ki bir banka oturdu. Denizin sakin, sedasız hali onu şaşırtmıştı. Rutin hayatını hatırlatmış olacak ki; denizin bu hali canını sıktı. İçini yine bir buhran sardı sarmaladı. Bir müddet sonra yanı başına ağlayarak gelen bir adam oturdu. Onun haykırıışları ve yakarıışları altında ezilmiş gibiydi. Göz ucuyla bakabildi sadece. Tuhaf bir burukluk ve ezilmişlik bürüdü içini. Oradan ve o adamdan oldukça uzağa kaçmak; var gücüyle koşmak istiyordu. Ruhu daralmıştı ve ondan kaçamıyordu. Sanki bir nöbet geçirir gibi alnından terler boşalıyor, yüreğine acı bir ağrı saplanıyordu. Dizlerinde derman kalmamıştı; ancak bir an önce oradan uzaklaşmak istiyordu. Bir taraftan da yanındaki adam en acı haykırıışlarıyla ağlamaya devam ediyordu. Hala böyle anlarda ne yapılır ne sorulur, bilmezdi. Bunun vermiş olduğu gerginlik onu tüketmişti. Güçlülkle ayağa kalkabildi. Ani bir hamleyle hiç arkasına bakmadan, yaşlı adamdan kaçarcasına oracıktan uzaklaştı.

Kalp atışları geçici bir süreliğine eski ritmine dönmüştü. İçinde bir yandan korku ve utanç, bir yandan da tuhaf bir rahatlama hissetmişti. Sanki kalbi açılmak ve açığa çıkmak istiyordu; yüreğinin sancısı bundandı. Belki de o bankta yanına oturan yaşlı, mazlum adamın acı haykırıışlarının altında ezilmişti. Aslında oracıkta fark etmişti kendi güç-

süzlüğünü. Adamın güçlü haykırışları bir yerden tanıdık geliyordu. Bu zamana kadar duygularını maskeleyemeye alışmıştı; ağlamamaya, hep güçlü görünmeye alıştırmıştı.

Yürümeye devam ediyordu. İçi hala huzursuzdu. Gökyüzünü kapkara bulutlar kaplamış, her taraf boğuk bir karanlığa esir olmuştu. Aynı yüreği gibi bu havalar da ona, dokunamadığı şeyleri, ‘ruhunu’ hatırlatırdı. Aniden yağmur bastırdı. Sanki gökyüzü ağlıyor gibiydi. Kaçmak ve evine gitmek istedi. Ama bir yandan da oracıkta durmak ve arınmak istiyordu. “Aklımın karıncalanmasına sebep olan tüm düşünceler her bir yağmur tanesiyle akıp gidebilir.” diye düşündü. Olduğu yerde kalakaldı. İçindeki tükenmek bilmeyen seslere rağmen ilk kez kendi kararını verebilmişti. Bunu bir başarı olarak gördü. Bir nebze olsun içindeki burukluk hafiflemişti. Her bir yağmur tanesi yılların ifadesiz duygularını bir göz yaş gibi ruhandan söküp atmış, ruhunu hafifletmişti. Gözlerini kapattı ve aklını ele geçiren düşüncelerin sesini kısabilmişti ve yağmurun sesini duyabildi. Sırılsıklam olmuştu. İlk kez bu kadar hafiflemiş ve hür hissediyordu kendini. Yağmur dindi ve yavaşça bulutların arasından ışık huzmeleri aydınlatmaya başladı gökyüzünü. Yavaşça gözlerini açtı. Gökyüzüne, bir aşka tutulurcasına bakakaldı. Semada üst üste dizilmiş kemerleriyle yüreğine dokunan bir renk cümbüşü tüm vücudunun irkilmesine sebep oldu. Dudaklarında hafif bir gülücük, gözlerinde bir kısılma belirdi ve kuvvetli kahkahalar atmaya baş-

ladı. Sanki her şey yoluna girmişti. Kendine doğru bir adım atabilmişti sonunda. Kuvvetli kahkahalar yerini gözyaşlarına bıraktı. Yıllardır gözleri sulanmamıştı bile. Ancak o gün içine gömdüğü, tarif bile edemediği (buna asla yanaşmadığı) tüm duygular, hisler birer ikişer dökülmüştü. İlk zamanlar kendini öyle aciz ve muhtaç hissetmişti ki; içini bir endişe sarmıştı. Ancak o endişe de göz yaş olup ifadesizliğin acizliğinden kurtuldu. Ruh gözlerinden akan her bir damlayla bir kuş tüyü gibi hafifledi. Nefesi kesilircesine hıçkırmaya başladı. Kendine yaklaştığını hissediyordu; evet artık hissedebiliyordu. Uzun süre hıçkırıp şiddetli bir ağlama nöbetine tutuldu. Bir yandan hafiflediğini duyumsadıkça bunun son bulmasını istemiyordu, bir yandan da ağırlaşan gözleri ve ağlamaktan yorgun düşen bedeni halsiz düşmüştü. Usulca gözlerini açtı ve gökyüzünü tekrar izledi. Arınan ruhunu taze bir hava ile doldurdu. Artık sahte ve güçlü görünen bir adam olmaktan vazgeçmişti. Nasıl görüldüğünü düşünmeden, sadece tutkuyla yaşayabilmek istiyordu. Yüreğinin sesini açıp onunla ilerlemek ve kelimesi olmayan, tarifsiz duyguları derinden hissedip, serzenişlerine cesurca karşılık vermek istiyordu. Artık kilit vurduğu duyguların zamanıydı. Kendini olduğu gibi kabul ediyor ve tüm duygularına geçit veriyordu.

“Çok fazla düşünüp, çok az hissediyoruz.”
Charlie Chaplin

MİZAHA AKAN TRAJEDİ: USTA ŞARLO

70'li 80'li kuşakların çocukları çok iyi hatırlarlar; bayram coşkusunun şekerlerle, paralarla daha da artırıldığı, misafir geliş ve gidişlerinin yoğun olduğu gün ortalarında akşama doğru siyah beyaz ekranlardan evlere ayrıca bir misafir daha gelirdi ki çocuklar onu ağırlamaktan çok büyük memnuniyet duyarlar, kahkahalarla bu komik küçük adamın sakarlıklarını izlerken şekerlerini yalarlardı. Kendileri kadar küçük, bir o kadar sevimli, pantolonu, ceketi, ayakkabısı, takma bıyığı, melon şapkası ve bir de bastonuyla coşku dolu, kıpır kıpır olan bu adam, çocukların yüzlerindeki gülümsenin sebebi olurdu adeta. Bu kıvrak, komik adamın 1900'lü yılların 'izm'li akımlarına nasıl büyük bir etki bıraktığını bilmeleri tabii ki çocuk zihinlerinde mümkün değildi. O, sadece siyah beyaz, sessiz ve komik adam Şarlo'ydu onlar için.

Charlie Chaplin'in yaşamının ilk dönemlerine ait bilgileri hemen hemen onunla ilgili yazılan her kaynakta bulmak mümkündür. O, trajik hikayesinin bütün izlerini filmlerinde adım adım izletir, sokak hikayelerinin yazgısal yükünü eserlerine yansıttığındaki gerçeklik yüzünden de izleyici tarafından asla yadigarlanmaz, anlaşılır hatta içselleştirilirdi. Çünkü Charlie herkeste ve herkeste aslında bir Charlie idi. Konuşmalarının birinde "Beyazperdedeki tuhafıklarım kesinlikle aptalca değil. İnsanların tuhafıkları da -en ciddi anlarında en yüce uğraşlarında bile-

tanrılara ya da daha üst boyutlarda yaşayan canlılara bir o kadar aptalca geliyordu" diye belirtirdi. Çeşitli müzikhollerde, tiyatrolarda çalışan annesinin ve babasının erken ayrılığı, babasının alkol problemi ve ondan şiddet görmesinin yanı sıra annesinin akıl hastalığı ile birlikte, üvey abisi ile yetimhanelerde yoksulluk ve açlık çekerek -daha 8 yaşındayken "ekmek kavgasının" peşine düşen Charlie, yaşadığı bu trajediyi gözlem yeteneği ve dehası sayesinde mizah olarak aktarmayı başardığında hızlı yükselişine dünya şahit oluyordu. Bu yazgısının sunduğu yaşam zorluğu onu, yoksulun, çocuğun, ezilenlerin, acı çekenlerin ve yas tutanların hayatına hizmet etmek ile görevlendiriyordu. Aslında bir anlamda sanatın içinde, yitirdiklerinin kavgasını veriyor, yasını yücelterek ötekilerin zihninde eleştirel bir o kadar da düşünsel yerini alarak kendi trajedisi adeta kendi varlığını normalleştiriyordu. Filmlerinde kah akıl hastanesine yatarak bir anlamda annesine kavuşuyor kah faşist otorite ile kavga ederek ya da mücadele ederek alkolik babası ile buluşuyordu.

Charlie'nin çocukluktan beri sahip olduğu gözlem yeteneğini aktarma kabiliyeti, insanların onun figürlerine, danslarına, beden hareketlerine karşı hiç yabancılaşmamasına neden oluyordu. Onu izlerken, aslında yaşamda gördüklerini kendilerine fark ettirmesi bakımından sahne içerikleri herkese çok anlamlı görünüyordu. Bedenini, içindeki coşkunu

ortaya çıkarırcasına kullanması, insanların kendi içinde var olan, sürekli kontrol edilen ama aslında engellenemez ruhun taşındığını onlara hissettirmesi onu daha sempatik ve sıcak kılıyordu. Şarlo karakterini doğururken yalpalayarak hızlı yürüyüşünü ve koşuşunu nereden aldığını şu sözleri ile anlatır. “Amcam eskiden meyhane işletirdi. Saatlerce duvara yaslanıp dilenmek ya da birkaç sent kazanmak için bekleyen müdavim, yaşlı bir sarhoş hatırlıyorum. Bir at arabası kapıya yanaştığında atları tutmak için topallaya topallıya dışarı çıkardı ve yaralı ayakları, yırtık eski ayakkabılarıyla o kadar acele ederdi ki, benim filmlerde yürüdüğüm şekilde yürürdü” Filmlerindeki entelektüel bakış açısını ve başarısını 1900’lü yılların ideolojik bayrak savaşlarının ortasında kalan halkların kolektif yazgılarındaki ezilmişliklerine işaret etmekle sağlamıştı. 2 tane Dünya Savaşı, büyük ekonomik buhran, kapitalizm ve komünizm arasındaki savaş devam ederken faşizmin ayak sesleri arasında sıkışmış olan toplumlar, onun önce sessiz sonra da sesli filmleri ile bu sıkışmışlıklarını tamir etmeye ve kendilerini anlamaya çalışıyorlardı. O, insanların beklediği kader labirentlerinde toslama ihtimallerinin bulunduğu köşelerde bedeni ve mesajları ile küçük, kurnaz manevralar yapıyor böylelikle rastlantısal biçimde kişisel zaaflarından kaynaklanan komikliklerle, insanların bildikleri yerlerden zihinsel kaçışlarını sağlamış oluyordu. Filmlerinde yaşamı ağır ama basit, olayları acı ama mizahi gösterebiliyordu. Herkes tüm köşelerin sonunun belirlenmiş duvarlar olduğunu biliyor ama kaçış yollarını da onun sayesinde dolaşmak insanlara bir tür konfor sağlıyordu.

Chaplin’in “Modern Zamanlar” isimli filmi o dönemde çok yankı uyandırdı. Amerika’da gösterimi yasaklanan film, kapitalizmin imzası olarak kabul edilen Taylor’ın üretim ve yönetim modeli en temel ve radikal eleştiriye beyazperdede Chaplin tarafından almıştı. Taylor üretim sisteminin en büyük özelliği; üretimde emeğin tek düzeliği, çalışanların kesin itaati ve işçi örgütlenmelerinin minimum organizasyonu sayılabilir. Zaman ve hareket prensipleri sistemin en etkin öğeleridir. Chaplin, filmde bu mekanik sistemde yer alan, uyum sağlaması beklenen aynı hat üzerinde sürekli vida sıkın bir işçi

olarak bulundu. Fordizm sisteminde gene kendine özgü beden hareketleri, metaforları, sonunda akıl hastanesine ve oradan hapishanelere düşen macerası ve tezatlıkları ile film dünyasında çok ses getirdi. Dezavantajlı grupların yaşamlarına da dokunmayı hiç unutmazdı. Filminde görme engelli bir kıza aşık olup aynı zamanda zengin bir adamın hayatını kurtarıırken adamın vefa borcunu para olarak ödemesi, aşık olduğu kıza yardım imkanını doğurur. Bu para ile kızın ameliyatla gözlerini açtırabildiğinde ise kendini beğenmez düşüncesi ile onun hayatından çıkar. Sonunda gene tesadüf sonucu karşılaşmış kızın Chaplin’i ellerinin şeklinden tanıması, aşklarının

canlanması ve Charlie’nin utangaç gülüşü ile film mutlu sonla biter. “Şehir Işıkları” filmi aşkın tesadüfleri ile birlikte bazen imkansız olsa dahi kaçılmaz bir duygu olduğunu çok estetik bir çizgide ortaya koyar. Faşizme karşı da hiçbir şey yapmadan duramayan Chaplin; “Büyük Diktatör” filmini çektiğinde Adolf Hitleri ve sistemi hedef almayı ihmal etmez. Yanlışlıkla Hitler’le karıştırılan Yahudi berberini canlandıran Chaplin filmin sonundaki konuşmasında insanlığın hırslarla, etiketlemelerle sefaletin ve kanın içine sürüklendiğini ifade ederken makineleşmeden çok yardıma, iyiliğe, paylaşımına daha çok ihtiyacımız olduğundan bahsederek filmi sonlandırır.

Anlaşıldığı üzere Charlie Chaplin’in dünyaya bıraktığı izdüşümleri çok manidardır. O tüm hayatı boyunca bir direnişçi belki de sessiz bir devrimci olmuştur. Devrimi herhangi bir ideolojiye sığmayacak kadar değer ve anlam içeriyordur. O, trajedilerin üzerinden yükselerek meydan okuma, farkındalık yaratma aslında, aynalama yapmaya çalışmış bunu da sunarken estetikten, coşkudan ve mizahtan hiç uzaklaşmamıştır.

Kimi toplumlar onu ağlayarak, kimileri gülererek seyrederken, kimi toplumlar da bilgi birikimine hayran olarak izlemişlerdir. Trajedinin üstüne inşa ettiği mizah, sanatının ilham verici büyüklüğü karşısında insanların kendi kendilerini anlamasına ve olağan kabul etmesine hep yardımcı olmuştur. Chaplin, insanın insan olarak kalması, duyguları yadsımadan yaşaması ve hissetmesi yönündeki mücadeleleri ile kuşaktan kuşağa aktarılacak büyük bir usta ve deha olarak kalmaya devam edecektir.

SENİN DÜŞÜNDÜĞÜMDE

Seni düşündüğümde, boyuna şiirler diriltiyorum
öldüğüm yerden güzel sesine doğru Seher.
Su içmeye giderken susuzluğumu unutuyorum seni
düşündüğümde.

Önceyle sonrayı saf dışı bırakarak, şimdinin rahmi-
ne mühürlüyorum geniş zaman kiplerini.

Ah, bir bilsen! Bir bilebilse nasıl özlemediğini.

Bir izin versen bana, ellerindeki ter izine yıkabil-
mem için kalbimi.

Bir izin versen, ellerinin kalbimde bıraktığı izleri
inceltmeme.

Merhametine zahmet olmayacaksa Seher; kusuruma
bakar mısın?

Hüznümün kusurlu kusursuzluğunu kendinden
tarafa doğrultur musun kusuruma bakarak?

Kusursuz bir kundaklanma planı tasarlar mısın
ikimiz için?

Kusurunu ayıbıma yıkararak.

Sevgine karşı ağır kusurluyum. Merhametine zah-
met olmayacaksa Seher; kusurumu üzerime yıkar
mısın?

İnsan, içerde geçirdiği ilk gecenin kahrını son
gecesinde daha yoğun yaşamış; böyle söyledi bana
mahpusluk görmüş bir dostum.

Ben de dedim ki ona; İnsan, en sevdiğiyle geçirdiği
son akşamın hüznünü, başka biriyle ilişki kurma
kararı aldığı ilk akşamda yaşıyor; sen de bunu bil.
İnsan, sensizliğe rağmen hayatta kalabiliyor Seher;
sen de bunu bil.

Bil bilmesine de yanlış bil mümkünse.

Sakın, kendine bile doğrultmaya kalkışma bu kusur-
lu bilgiyi. Gizli gizli, sensizliğe rağmen nasıl hayatta
kalabildiğimi izlemeye gelerek.

Gerçi her türlü gelmek fiilinin, senin adınla yan
yana gelmesi, bana iyi gelen bir şey olmalı lakin
sonra gelişine bir git, gelip dayanıyor işte kapıya.
Kapılar kırılıyor ve fakat kilit aynı kilit.

Bırak cümle parolasınlar; sen, tümce sırala hayata
karşı.

Bu kağıdı kalemimin ucundan derhal kurtar ve de
bir an önce, hiç gelmediğin gibi! Git.

GİDİŞ

Gidişine çok şiir yazılırdı aslında ama bu gidiş ne şiir bırakır ne şair ne de âşık.
 O gidiş öyle bir gidiş oldu ki geride ne sen ne ben ne de biz kaldık.
 Her şey yıkık dökük,
 Bitap...
 İçim dışım hep sendin oysaki
 Bana aşkı sen öğrettin şimdi ise gidişinle 'vazgeç' diyorsun.
 Hiçbir şey yaşanmamış.
 Hiç tanışmamışız gibi gittin.
 Gidişinle anılar da yok oldu.
 Sana dair hiçbir iz bırakmadan gittin.
 Keşke anılarımı bana bıraksaydın; onları beraber yaşadık, oysa sen sadece sana aitmişçesine hepsini bavuluna toplayıp gittin.

Ben ise gidişine sadece bakakaldım.
 Artık bana yabancı olan bu şehirde imtihanımla başa kaldım.
 Senden,
 Benden,
 Bizden, tek bir anı bile kalmamış olan bu şehirde dipsiz bir kuyuda gibiyim sanki.
 Anlamı, amacı olmayan hayat yolculuğunda, yokluğunla iflah olmaya çalışıyorum.
 Sen öyle bir gittin ki ardından bütün ihtimaller tek tek yerle yeksan oldu.
 Bu gidişin, dönüşünün olmadığı gerçeği sinemde tarifi imkânsız bir acıya sebebiyet verir.
 Sevmekle başlayan duygu, sonunda bu kadar acıtılamalıydı.
 Ama sen öyle bir gittin ki bensiz...

ŞARLO'YA MEKTUP

Sevgili Şarlo,

Kahkahasız geçen bir günün ziyan olmuş bir gün olduğunu söyleyip durdun bize. Hatta bunun için elinden geleni de yaptın ziyadesiyle. Sessiz çılgınlıkların yerini, ağız dolusu kahkahalara bıraktın, sözlerin hiç de önemli olmadığını gösterdin ve sessizce herkese ulaştın birçok kalbe dokundun. Gülümsetmekten öte yürekte güldürdün. İnsanların birbirinden nefret ettiği, haklarını gaspettiği, aynı dinden, aynı ırktan, aynı renkten olmadığı için hor gördüğü; eziyet ettiği, bu kadarla kalmayıp sebepsizce yakıp yıktığı bir dönemde sevgiyi hatırlattın. Sevmeyi... Sadece karşındakini "insan" olduğu için sevmenin güzelliğini hatırlattın. İnsan sevdikçe güzelleşirdi çünkü; sevdikçe çoğalırdı sevgi. Hem sevmek en kolayı en güzeliydi. Ne vardı ki paylaşılamayan? Dünya herkese yeterdi. Çalışsak herkese yetecek kadar yer de vardı, yemek de... Kin ve nefret kalbi karartır, mutsuz ederdi. Ne güzeldi sevmek; kendini, insanı, hayvanı, hayatı... Hayvanların bile kafeste olmasına tahammül edemezken insanın insana yaptığı zulme sessiz kalmak ne mümkündü. Nefretin

ve savaşın; gülmekle, sevmekle biteceğine inandın, inandırdın. Sessizce karşı çıktın, düşündürdün, sessizce anlattın. Daha güzel anlatılamazdı üstelik.

Şimdi bakıyorum da aradan yıllar geçmiş, zaman değişmiş. Teknoloji, sağlık, eğitim, bilim gelişmiş. Daha güzel şartlarda, daha güzel yaşar olmuş insan. Acı çeken anlamış; kinin, öfkenin, hırsın zarar verdiğini. Anlamış ve paylaşmış elinde olanı. Sevmiş herkesi, her şeyi. Olduğu gibi kabul etmiş insanı; fakat bitmesini istediklerimiz, kâbus varsaydıklarımız aynı kalmış. Adı değişmiş, yeri değişmiş hatta şekli değişmiş; ama zulüm, savaş, acı aynı kalmış.

Ah güzel kalpli Şarlo,

İçini karartma hemen! Hani senin sevgiyi haykırдың onlarca insan var ya! Onlar miras bilmiş anlattıklarını ve anlatmış durmuş nicelerine. Şöyle bir bakıyorum da etrafıma; komşusu açken uyuyamayan, kimsesize yuva, dertliye deva, hastaya şifa dileyen; huzurluysa huzurunu, zenginse malını, evini, kalbini paylaşan öyle çok insan var ki... Gözün arkada kalmasın.

Huzurla ve çokça sevgiyle kal.

Bu bir araba yarışı... Gençlerin yapmış olduğu çeşit çeşit modellerdeki motorsuz araçlarla gerçekleşen bir yarış. Dik bir yükseltiden, içinde sürücüsüyle salınan motorsuz araçlar hızla belirlenen yolda ilerlemeye ve diğer araçlarla yarış halinde bitiş çizgisine ulaşmaya çalışıyor. Hem de onları izleyen onlarca meraklı ve heyecanlı insanların bakışları altında. Belki de izleyenler, aralarında kimin kazanacağına dair bahse bile girmiş olabilir. Yarış pistinin belli noktalarında kameramanlar, en güzel fotoğrafı ya da videoyu çekme derdinde; fakat tüm bu olayların dışında biri var ki oldukça dikkat çekiyor. Olay yerinin hiçbir atmosferine uymuyor; hele ki yarış, neredeyse umurunda bile değil. Yarış alanındaki tüm kameraların önünden ısrarla ve umarsızca hatta poz vererek geçiyor. O sanki bambaşka bir yarış peşinde. O, görülme, fark edilme, önemsenme derdinde.

Aslında haklıdır da. Belki kendisi de o sıralar bilmiyordu tüm dünyanın onu tanıyacağını. Sessizliğiyle büyük ses getirecek Şarlo doğmaktaydı.

Charlie Chaplin o gün bu doğaçlamayı yaparken, aklından;

“ Bugüne kadar görmezden geldikleriniz var, görün beni! Derdim çok; anlatmak istediğim çok şey var, duyun beni! Birlikte çözelim, daha duyarlı olalım; farkkedin beni! “ gibi düşünceler geçmiş olabilir mi?

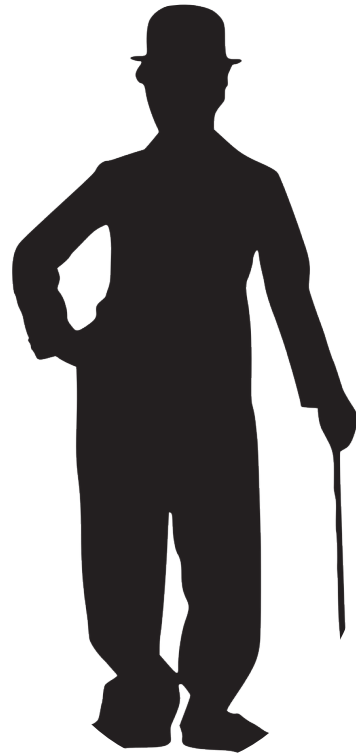
Yıl 1914, Venedik'te Çocuk Otomobil Yarışları (Doğaçlama) Filmi ile bizlere içimizdeki iyiyi kötüyü göstermeye çalışıyordu sadece.

Tam bir çocuk; meraklı, heyecanlı, mutlu, arkadaş canlısı fakat şaşkın, üzgün, kırgın... Henüz okula yeni başlamış. Birinci sınıf öğrencisi olmuş, okul kıyafetleri alınmış; defterler, kitaplar, kalemler daha neler neler... İpek gibi siyah saçlarını uzun seviyor o zamanlar. Annesi her sabah güzelce tarıyor onları. Akranlarına göre biraz yapılı olduğundan hem hemen fark ediliyor hem de gücü kuvveti yerinde. Hiçbir oyundan geri kalmıyor. Kovalamaca, ebelemece, saklambaç... Resim yapmayı da seviyor, şarkı söylemeyi de. Her öğretmeni gayretini takdir ediyor. Sınıf öğretmeni çocuğun annesine onun başarılarını anlattıkça o, daha da mutlu oluyor. Mutlu oldukça da daha girişken öğrenci olmaya devam ediyor. Bu kadar mutlu hayat dolu çocuk yılın sonuna doğru nedendir bilinmez durgunlaşıyor. İpek gibi siyah ve uzun saçları yer yer dökülüyor ba-

şından. Bizim çocuk dökülen yerlerini kimse görünmesin diye şapka takıyor okulda. O kadar belli ki; arkadaşlarıyla oyun oynamak istiyor ama sanki içinde birileri onu durduruyor. Üzgün, başı önünde. Sınıf öğretmeni onun bu gizemini açıp ona yardım etmeye karar veriyor. Çocuğun rahatsız olduğunu ve saçlarının döküldüğünü bu yüzden de üzgün olduğunu paylaşıyor sınıftaki tüm arkadaşlarıyla. Başlarda arkadaşları bunu alay konusu etse de sınıf öğretmenin kararlı duruşu bu durumu düzeltiyor. Fakat yine de çocuk eskisi gibi değil. O günlerdeki gibi mutlu, heyecanlı, meraklı değil. Sanki bu hüznün üzerine yapışmış. Bir öğretmeni Şarlo ile tanıştıyor çocuğu. O yıl Şarlo yüz yaşında. Şarlo, tıpkı bizim çocuğa benziyor. Meraklı, heyecanlı, girişken, duyarlı... Çocuk Şarlo'yu çok seviyor. Sonraki hafta siyah bir smokin, melon şapka ve bastonla geliyor okula. Öğretmeni yönetmen, kendisi de Şarlo oluyor ve birlikte tüm sınıflara tek tek giriyorlar. Müzik eşliğinde beşer dakikalık doğaçlama gösteri sunuyorlar tüm öğrencilere. Çıkarlarken sınıflardan alkış sesleri okulun koridoruna doluyor. Her bir alkış sesi çocuğu biraz daha iyileştiriyor.

Tıpkı Şarlo gibi konuşmadan sessiz anlatıyor içindeki hüznü ve yeşeren mutluluğu. Charlie Chaplin öyle bir sanat yaptı ki yüz yıl sonra küçük bir çocuk beğenme ve beğenilme duygusunu Şarlo olurken somutlaştırdı. İzleyen arkadaşlarına, içlerindeki iyiyi kötüyü görme fırsatı verdi.

Kim bilir belki Charlie ile çocuk o sahnede buluşmuştur; belki de Charlie çocuğun kulağına “Acın başkasının gülmesine sebep olabilir ama gülmen asla başkasının acısına sebep olmamalı” sözünü fısıldamıştır.

ŞARLO ve ÇOCUK

UMUT

Bir çocuğun bakışında görüyorum seni.
Bazen yalnızlığımda,
Kimi zaman bir yazarın kitabında,
Bütün yoklukları tam hissettiğim anda tutunuyorum sana.
Daha tadına bakılmamış, fırından sıcak çıkan ekmek kokusuyla,
İçime çekiyorum seni.
Tamda özgürlüğümü yitirdiğim bir anda,
Penceremde yakalıyorum seni.
İlkbahar bile mevsime inat kışı yaşatmak istercesine,
Gökyüzünü kapatmışken griye;
Saklı kalan gökkuşağında görüyorum seni.

YARATTIĞIN RÜZGARIN SIRTINDA GELECEĞE DOĞRU

Din-Felsefe ilişkisi içerisinde; insanlığın, Tanrı'nın yarattığı kullar olduğu gerçeğinin başucunda bir başka düşünüş yatar. İnsan denilen varlığın aklını kullanması, fikir sahibi olması ve bugünü ve yarını planlayıp, kolaylaştıracak her alanda üreten konumuna geçmesi; insanın sadece yaratılan değil, aynı zamanda Tanrı'dan bir parça taşıdığı veya o parçanın ta kendisi olduğu düşünüşü, yeni ufuklara kapı aralamaktadır. Bu nedendir ki; İsviçre'nin CERN laboratuvarında yapılan deneylerle birlikte varlığı kanıtlanan Higgs bozonu; kütlesi bulunmayan atomlara kütle kazandıran yapıdır. Yani var olmayı yaratır. Hal böyle olunca, adına ilgi uyandırmak amacıyla bile olsa 'Tanrı Parçacığı' adı verilmiş olması bizi şaşırtmamaktadır. Peki, biz neyi yaratacağız?

Turgut Uyar'ın meşhur "Göge Bakma Durağı" şiirini az çok genel kültürü olan herkes bilir. Usta şaire ve şiirinin başlığına karşı çıkmak elbette ki bana düşmez. Ancak bana sorarsanız; göge bakmanın durağı olmaz. Nereden bu sonuca kapıldığımı sorarsanız; cevabı yine insanlık tarihinde ararım. İnsanlığın en büyük hayalleri daima gökyüzünde ve ötesindeki istasyonlarda kurulmaktadır. Önce seyrettik, sonra gözlemledik sonra uçmak istedik sonra uçtuk; gökyüzünden de uzaklara gitmek istedik ve gittik. Şimdi ise başka gezegenlerde yaşamının, yeni evler bulmanın hayali peşindeyiz. Adına Dünya dediğimiz evin bakımını ne kadar üstlendiğimiz başka bir tartışmanın konusuken bütün bu gelişmeler, saçlarımızı dalgalandıran, montumuzun düğmelerini iliklememize sebep olan veya pencerelerimizi sıkı

sıkıya örten bir rüzgarla uçurtmaya dönüşmüştür. Öyle ya kâğıttan yaptığımız uçakların bile bilekten itmeli gücüne ve biraz da rüzgâra ihtiyacı vardır. Hız kesmeden tam da bu noktada kanatlarımızı açarak Hayao Miyazaki'nin 'Rüzgâr Yükseliyor' adlı animasyon filmine doğru pervane çevirelim. Küçük Jiro, çocukluğundan itibaren uçmaya ve uçaklara tutkuyla bağlanmış bir hayalperesttir. Öylesine bağlı yaşar ki hayallerini; her gün rüyalarında uçak uçurduğunu, dünyanın en gösterişli uçaklarının tasarımcılarıyla sohbet ettiğini görmeye başlar. Onun hayalperestliği, içinde yarattığı rüzgârı bir fırtınaya dönüştürmesiyle gerçek olur. Belki pilot olamamıştır Jiro; ancak evrim geçiren hayalleri onu başarılı ve yaratıcı bir uçak mühendisi haline getirmiştir. Entübe olmadan nefes almaya çalıştığımız şu günlerde, içimizdeki ve dışarıdaki rüzgâr yükseliyor. Pandemi rüzgârı, insanlığın karşısında, onu geriye doğru iten bir güç gibi görünse de bu rüzgâra da bir gün set çekeceğiz. Dışarıdaki rüzgâr dinmeye başladığında, içimizde büyüttüğümüz rüzgârlarla yükselmek için ufkumuzu açacak atılımlar yapmaya devam etmeliyiz. Unutmayalım ki istikbalimizi göklerde gören bir çift mavi gözün inşa ettiği nesiller olarak, hiçbir zorluk karşısında kaybedecek tek bir dakikamız bile yok. İnsan kendi rüzgarının sırtında; var olan mesleki bilgisiyle, edineceği eğitimlerle, ruhunu dinlendirecek hobileriyle, bugüne kadar kazanmış olduğu tecrübeyle, alnından akan terle, bedeninden çalıp verdiği emeğiyle, yarına dörtnala koşmak için ilk kırbacı umutsuzluğuna vurduğunda; gökyüzü kollarını açarak bizi kucaklamak için bekliyor olacak.

HAYATIN DEĞİŞİMİLE BAŞLAR

Yazıma Tolstoy'un kitap ismiyle başlamak istiyorum: 'İnsan Neyle Yaşar?' İnsanca yaşamak için sizce ne gereklidir? Ben şu sıralar kendime bunu sık sık sormaktayım. Yaşama tutunmak için herkesin bir nedeni vardır. Benim nedenim; okumak, gelişmek, geliştirmek, yaşamak; dolu dolu yaşamak, mutlu olmak, anı yaşamak, o an ne getirirse onu kabul etmek ve belki de en önemlilerinden biri beklentiyi sıfıra indirmek. Beklenti içine girmek desem de bu her zaman mümkün değil. İnsan ruhu çok ilginçtir. Her an besleneceği bir kaynak arar bazen de başka bir ruhu besleyecek bir kaynak olur. Nelerden beslenir ruh? Kitap, arkadaş, dost, eş, sevgili, çocuk, aile... Herkesin ruhunu besleyen kaynak farklıdır. En çok neye açlığı vardır ruhun? Huzura, sevgiye, ait olma duygusuna, üretmeye... İnsanın fiziksel olarak varlığını devam ettirebilmesi için gerekli olan tek şey besin midir? Bir hayatın kendini devam ettirebilmesi için ince bir ruh, bolca okumak, harikulade dostlar yeterli gelmez mi? Tabi insan sadece istediği hayatı yaşayarak hayatını idame ettiremez. Hayatımızda istemediğimiz olaylara karşı duruşumuz, onları nasıl karşıladığımız da önemli! Bakış açısı yani; hayata nasıl bakıyorsunuz, bardağın dolu tarafından mı boş tarafından mı? Sürekli bardağın dolu tarafına bakınca fazla mı iyimser oluruz ya da sürekli boş tarafa bakınca fazla mı kötümser oluruz? Bence ideal olan ortasıdır. Beyazı da siyahı da net görebilmeliyiz. Haytamızı siyah bölgede yaşamak istemeyiz, gönül hep beyaz tarafta olmak ister; ama o şanslı kişilerden miyiz? Eğer iki gruba da giremiyorsak ortadayız demektir. Grinin de kendince güzellikleri mutlaka vardır. Uç noktalarda olmak insanı yorabilir; ama orta nokta kararında olandır.

Bu noktada aklıma şu takılıyor: Uç noktalarda olanlar acaba hayatı daha mı dorukta yaşar? Peki yaşantıda doruk noktaya nasıl ulaşılır?

Kişinin kendini gerçekleştirme diye bir ifade vardır. Eğer kişi kendini gerçekleştirebilirse doruk yaşantıya ulaşır ve kişi defalarca kendini gerçekleştirebilir. Peki kişi kendini nasıl gerçekleştirir? Öncelikle bunun için bireyin kendisini olumlu olumsuz her yönüyle tanıması gerekir. Birey kendini Johari Penceresi yöntemiyle tanıyabilir. Johari Penceresi nedir?

Sağlıklı bir birey için olması gereken; açık alanın geniş olmasıdır. Yani hem kendisinin hem de diğerlerinin bildikleri kısım geniş olmalıdır. Kişi çevresinden bir şeyler saklamak zorunda olmazsa daha özgürdür; değişime ve gelişime daha açıktır. Tabi kişinin sadece kendisinde saklı olması gereken durumlar da vardır; ancak bu minimum düzeyde olmalıdır. Bu duruma Johari Penceresinde 'Gizli alan' denir. Gizli alan olabildiğince dar olmalıdır. Kör alan bireyin kendisini tanımamasıdır ya da kendi özelliklerini görmek istememesidir yani kendiyi barışık olmamasıdır; Ancak Kör alan da diğerleri gibi bireyin özellikleri hakkında bilgi sahibidir. Bilinmeyen alan ise hem bizim hem de diğerlerinin bilmediği kısımdır. Bilinmeyen alanı keşfedersek kendimizi daha iyi tanırız. Çünkü bilinmeyen alan bizim potansiyellerimizi de içinde barındırabilir. Kendisini daha iyi tanıyan birey ise kendinden hep bir adım öndedir. Kendi potansiyelinin farkında olan ve açık alanı geniş olan birey ise daha çok doruk yaşantı geçirebilir. Johari Penceresini kendiniz için yorumlayın ve kendinize şunu sorun: Hayatımın geldiği noktadan memnun muyum yoksa o noktayı oynatmak ister miyim? Peki istediğimiz hayat için elimizden geleni yeterince yapıyor muyuz? Sizleri kendinize dair sorularla baş başa bırakıp ben de biraz daha iç dünyama yolculuğa devam etmeye gidiyorum.

SESSİZLİĞİN SESİ

BAZEN EN GÜZEL DÜŞÜNCELER SESSİZLİKTE DİLE GELİR. SUSMAK ASİL BİR SANATTIR.

Konuşabilmek hiç şüphesiz insana verilmiş en kıymetli yetidir.

Kendimizi ifade ettiğimizde ve doğru kullandığımızda yılanı bile deliğinden çıkardığımız en kıymetli alan.

Şimdi hazırsanız sizi tarihte bir yolculuğa çıkarmak isterim. İlk zamanlara. Ta milattan öncesine, 600'lü yıllara. Antik dönemde çokça kullanılan değerli görülen Retorik adlı bir sanat vardı. Retorik; güzel konuşma, güzel söz söyleme, kendini ifade etme sanatıydı. Dönemde bu sanatı kullanan en yetkin kişi Sokrates'ti. Sokrates döneminin en Bilge Filozofu bu sanatı en iyi kullanan kişiydi. Eğer başınıza bir şey gelir de suçlanırsanız, mahkemeye çıktığınızda kendinizi savunmak esastı. Bu yüzden Antik Yunan'da bu sanat oldukça kıymetliydi. Çünkü başına gelen bir olaydan ancak kendinizi güzel ifade ederek kurtulabilirdiniz. (Tabi sonunuzun Sokrates'e benze-memesini diliyorum kendini son derece güzel ifade ettiği halde idama mahkûm edildi.)

Gelelim konuşmanın kelimelerin hayatımızdaki gücüne. Sahi Kelimelerin Gücüne İnanır mısınız? Bir kelimenin bile çok şey ifade ettiğine... Mevlâna'nın şu sözü ilk duyduğum günden beri kulaklarımda çınlar.

“SÖZLERİNİ YÜKSELT SESİNİ DEĞİL, YAĞ-MURDUR ÇİÇEKLERİ BÜYÜTEN GÖK GÜRÜLTÜSÜ DEĞİL”

Güzel konuşuyoruz da sanırım biz güzel susamıyo-

ruz. Bazen susmak gerekir ve bazen en güzel düşünceler sessizlikte dile gelir. Susmak asil bir sanattır. Öyle bir susmak lazım ki bazen; söylediğimiz her şeyin daha iyi anlaşılması için. Hani bazı zamanlar çok önemli bir şey söylersiniz de arkadan susarsınız ve karşı tarafın anlamasını beklersiniz ya işte galiba yapamadığımız şey bu. Biz güzel susamıyoruz ama ben size çok güzel susan birini örnek verebilirim. Üniversite yıllarımdan 'Modern Zamanlar' filmi ile tanıdığım Charlie Chaplin.

“KONUŞURSAM BENİ SADECE İNGİLİZCE BİLENLER ANLAYACAK AMA SESSİZ BİR FİLMİ HERKES ANLAYABİLİR”

demişti ve o dönemin sessiz film hayatına geçiş yapmıştı. Onu şimdi o kadar iyi anlıyorum ki... Çok konuşup da kendimizi ifade edemediğimiz zamanlarda yaptığımız eylemleri, insanların anlamasını isteriz. Bir eylem, bir bakış, bir gülüş ; beden dili çok şey anlatır bize. Bir şarkı var ya; 'Sözler az kalır gözler anlatır.' Mesela bazen hiçbir şey söylemeden karşınızdakinin gözlerinin içine bakmak da ona olan sevgimizi ifade edebilir. O yüzden " sessizliğin sesi " dedim çünkü; ne kadar güzel susarsak o kadar sessizliğin büyüleyici dünyasını keşfedebiliriz. Suskunluğun yanlış anlaşılmasını da istemem tabi ki. Çılgılık çılgılığa olacağımız zamanlarımız var bizim. Her şeyin yeri ve zamanı var, söylemek istediğim.

Asil suskunluklarınızın olacağı zamanlar diliyorum efendim.

UMUT

Yol deyişleri düşüyor nicedir zihnime, yollar düşüyor. Yarım kalmış, hiç cesaret edilememiş yollar... Hangisi daha çok sızlatıyor gönlümü bilinmez. Bir yol bulunmaz mıydı bu yol sızısına? Hemen açıyorum zihnimin yol haritasını ne çok söylenmiş söz, öykü, ne çok anı beliriyor yol yol önümde. Hepsi göz kırpmıyor uzaktan yolda olanın halinden anlanmış gibi. Hangisinde buluyorum en çok kendimi, bilmiyorum. 'Yol almak' göz kırpmıyor inceden inceye. "Hadi kalk! Yolun yol değil " diyor; yollar açıyor önüme. "Bir adım at bak nasıl açılacak yolun" diyor. Bir anlığına aydınlanıyor karanlık, gidilmez sandığım yollar. Yol alanların kararlılığında, doluyor heybeme yolluklarım. "Yol hali " diyorlar "her şeyi al yanına, en çok da kendini... Yolda bıraktıklarına dönüp bakma, yolda bulduklarına aç gönül heybeni. " "Yola çıkmak cesaret ister. " demişlerdi bir kez çocukken kulağıma. Konforundan kopmak, alışkanlıklarınla vedalaşmak, bilinmezliğe yol almak yürek ister. O gün küçücük yüreğimle mi vaz geçmişim o yollardan? Kim demişti bunu? Kesin yola çıkmaya

cesareti olmayan biriydi. "Yolunda kal" diyordu. O konforlu, bilindik, güvenli ve dokunulmazlığındaki yolda... Bu sesi susturup "yollara düşmeli" diyen o tiz sesin elinden tutup bu kez "yol almalı" diyorum. Heybeme umutlar, hayaller koyarak düşüyorum ilk kez bilmediğim yollara. Yol ayrımında, yolda bulduklarım ile bekliyorum. İki yol açılıyor önüme biri en bilindik başladığım yere döndüren, diğeri muamma... "Bu yolun dönüşü yok" diyor o tok sesiyle yine! Yol ala ala gidiyorum, bu kez çıkmaya hiç cesaret edemediğim o yola. Oysa diğer yolu öğütlemişlerdi beni yolcu etmeye gelen tanıdık yüzler. "Doğru git yoluna, yolundan sapma, yoldan da çıkma..." Dikenli patikalara da girme! Bir de su serpmişlerdi arkamdan 'su gibi git, su gibi gel' diye. Bilmezler miydi ki; içine yol düşenin arkasından değil, önüne su dökülür; önüne yollar açılır, su gibi akıp gitsin yol önünde diye. Bunu da bilmezlerdi elbet yolda kalıp, yola düşmeye niyetlenmeyenler. Hep o bilindik; kalanların aymazlıkları, yeniliğe umuda karşı çıkanların basiretsizlikleri, atamadık-

ları adımları, yoldan çıkarırdı belki bu kez beni. Belki de bu kadar kötü değildir 'yoldan çıkmak'. Hiç değişmeyenlerin, esnemeyenlerin yolunda kalmaktansa, yoldan çıkmak hiç de fena değil. Hem dünyayı değiştirenler kimsenin gitmediği o yola gidip, yoldan çıkanlar değil miydi? Nihayet yol veriyorum; çıktığım bu yolda eskiyen, dönüşmeyen, kangrenleşen, paslaşan her şeye. Yolumu kesenlere de bir yol borcu bırakıyorum; ömür boyu yollarına çıkacak...Yol verdiklerimden kalan boşluğa yolda bulduğum umudu, iyiliği koyuyorum. Yolumu açan, yoluma çıkan, yolumu aydınlatan her şeye minnetle yol alıyorum. "Yola çıkanlarınız çok olsun." diyor bu kez içimdeki yılların yol yordam bilen kişisi. Yolunu beklediklerimi hatırlatıyor bana. Sahi ne çok olmuş hatırlamaya... Yolunu beklediklerimin yoldan vazgeçişlerini, yolumu bekleyenlerin kendi yollarına düşmüş olduklarını düşünmeyeli. Yol hali dedikleri bu olsa gerek. "Hesaplaşa hesaplaşa aşıyor bak! Cesaret edilmeyen o yollar. " diyen ses döndürüyor tekrar yoluma. "Hepimiz aynı yolun yolcusuyuz." diyor yolumda buldu-

ğum bir diğer ses. Yola çıkanların ferahlığıyla yolunu buluyor adımlarım. İçimizden geçirdiğimiz yollar önümüze açılıyor bir bir. "Yolunda her şey "diyor o hep fısıldayan ürkek ses hala. Yoluma çıkan engellerin tedirginliğiyle 'yol açıklığı' diliyor; "Sen yolunu tut, gelir ardın sıra yolunda olanlar "diyor. Yolunu gözlediklerimle, yolumu gözleyenler buluşuyor tam orta yolda. Kim kime galip gelmeliydi hayat yolunda; bunu tartışıyorlar. Her yol kendimize giden bir yol değil miydi nihayetinde? Kim galip, kim mağlup önemi var mıydı? Yola çıkan yolda olduktan sonra. Hak yoluna çıkmaz mıydı tüm yollar en sonunda? "Ben yürürüm yane yane, Aşk boyadı beni kane " diyenlerin yoluyla bir değil miydi çıkılan yollar? Tüm yollar çıktığın o Hak yolunda en başa dönmek değil miydi? Aslolan yol bir olduktan sonra yola çıkmak da yolda kalmak da yola düşmek de yoldan çıkmak da bir değil miydi? Yol aydınlığında bir ömür geçirdikten sonra ulaşılacak o kadim yol çekilen tüm zahmetlere değmez miydi?

Reklam vermek ister misiniz?

2017'den itibaren faaliyetlerimize başladığımız zamandan bu yana geçen sürede bir çok gönüllü iş yapmış bulunmaktayız ve hedefimiz daima hep daha fazla insana ulaşmak olmuştur. Belirli bir noktadan sonra artık daha fazla insana ulaşmak maliyet gerektirmekte ve gelir kaynağına ihtiyacımız bulunmakta. Bu yüzden dolayı Web sitemizin hosting domain masrafları, Instagram, Facebook ve daha farklı platformlardaki Fikirperver Dergi, Geleceğimiz Kitapta ve Bir Ömür Bir Hikaye projelerinin tanıtım masraflarını karşılamakta güçlük çekmemiz, reklam ve sponsor arayışları içerisine girmemize sebep olmaktadır. Bizlere destek olmak isterseniz reklam, sponsorluk, iş birliği yapabilir ve bizlere destek olabilirsiniz. Bu süreçte amacımız her gün yeni bilgilerle çok daha fazla insana fayda sağlayabilmek ve farkındalık kazandırmaktır...

FİKİR **PERVER**

Gidilen okul sayısı: 28
Götürülen kitap sayısı: 10175
Toplanan kitap sayısı: 12117

Kasım 2017' de üniversite öğrencileri tarafından başlatılan köy okullarına kütüphane kurma projesi bugün itibariyle 25 okula ulaşmıştır. İncelemek için [sosyal medya hesaplarını](#) ziyaret edebilirsiniz.

Sesini duyunca ötüşmeye başlar göğüs kafesimdeki o
suskun kuşlar.

Mina URGAN

Seni görünce dünyayı dolaşiyor insan sanki...

Edip CANSEVER

Dağlar, insanlar ve hatta ölüm bile yorulduysa şimdi en güzel
şiiir barıştır.

Yahya KEMAL

Eriyen kar gibi ol,kendini kendinle yıka!

Mevlana

FİKİR **PERVER**